

Učební text ke zvláštní části úřednické zkoušky oboru státní služby č. 20 **Bezpečnost práce**

Ministerstvo práce a sociálních věcí
1. 8. 2022

2. vydání

Srpen 2022

(podle právního stavu účinného k 1. 7. 2022)

Obsah

Seznam použitých zkratk.....	1
Seznam použitých právních předpisů.....	1
1. Jmenujte a popište základní strategické dokumenty pro oblast BOZP v ČR i v EU a orgány podílející se na jejich tvorbě a naplňování.	2
2. Popište úlohu sociálních partnerů (zástupci zaměstnanců a zaměstnavatelů) v oblasti BOZP.	2
3. Jmenujte a popište činnost kontrolních orgánů působících v ČR v oblasti bezpečnosti práce, bezpečnosti provozu technických zařízení a v oblasti ochrany zdraví při práci a jakými právními předpisy se řídí.	2
4. Uveďte a popište základní povinnosti zaměstnavatelů v prevenci rizik v oblasti bezpečnosti práce a zákon, který je stanovuje. Vyložte pojem prevence závažných havárií a uveďte, jaké právní předpisy se k této oblasti vztahují.	2
5. Charakterizujte hlavní povinnosti zaměstnavatelů na úseku ochrany a podpory zdraví při práci, co jsou tzv. pracovnělékařské služby a jaké právní předpisy tuto oblast upravují.....	2
6. Uveďte povinnosti zaměstnavatelů při pracovních úrazech. Jaké povinnosti souvisí s evidencí úrazů, hlášením úrazů a zasíláním záznamu o úrazu.	2
7. Jaké činnosti vykonává pověřená organizace zřízená MPSV dle zákona č. 250/2021 Sb. k plnění úkolů v oblasti bezpečnosti provozu vyhrazených technických zařízení? Co se rozumí pojmem „vyhrazené technické zařízení“?	2
8. Vyjmenujte a popište základní práva a povinnosti podnikajících fyzických osob v oblasti bezpečnosti práce, ve kterých základních předpisech jsou zakotveny.	2
9. Popište, co obsahuje Listina základních práv a svobod, zákon č. 262/2006 Sb., a zákon č. 309/2006 Sb., ve vztahu k BOZP? Uveďte základní práva.....	2
10. Vysvětlete pojem uznávání odborných kvalifikací a podle jakého zákona se v ČR při tomto uznávání postupuje a uveďte hlavní důvody zavedení tohoto systému a tzv. regulovaná povolání v oblasti bezpečnosti práce v ČR.	2
11. Vysvětlete pojem profesní kvalifikace v souvislosti s ověřováním výsledků dalšího vzdělávání. Uveďte, co se rozumí autorizací v této oblasti a podle jakého zákona se při ní postupuje.	2
12. Vysvětlete pojmy odborná způsobilost fyzických osob k zajišťování úkolů v prevenci rizik a odborná způsobilost činností koordinátora BOZP na staveništi. Uveďte, podle jakého právního předpisu se postupuje při jejich ověřování, jaký je význam pro oblast BOZP a co je to akreditace v této oblasti.....	2
13. Objasněte, co je riziko a prevence rizik na úseku BOZP podle zákoníku práce a dalších právních předpisů.	2
14. Charakterizujte, co se rozumí rizikovými faktory pracovních podmínek, popište jejich členění a způsob působení na člověka.....	2
15. Uveďte právní předpisy, na jejichž základě je zajišťována vyšší úroveň BOZP na staveništích a základní práva a povinnosti koordinátora BOZP na staveništi a kdo jej určuje a dále uveďte hlavní nástroj pro koordinaci opatření BOZP na staveništi.	2
16. Definujte, co jsou OOPP a popište postup zaměstnavatele při jejich přidělování. Uveďte zásady, které v souvislosti s OOPP platí.	2

17. Uved'te ustanovení právního předpisu upravujícího povinnosti zaměstnavatele při zajišťování školení v oblasti BOZP, zejména obsah školení, jeho četnost a kdo může školení v oblasti BOZP provádět. 2
18. Popište, které orgány vykonávají státní správu v ochraně veřejného zdraví. Jaké rozeznáváme z pohledu rizik kategorie prací? Jaké jsou povinnosti zaměstnavatele v souvislosti s kategorizací prací? 2
19. Uved'te, jakými základními právními předpisy se řídí orgány inspekce práce při své kontrolní činnosti a jaká jsou oprávnění a povinnosti inspektora při kontrole. 2
20. Uved'te, jakými nástroji působí OIP k tomu, aby při užívání staveb byly splněny požadavky bezpečnosti práce. Jakým způsobem lze z pozice inspektora omezit činnost zaměstnavatele v případě bezprostředního ohrožení zdraví zaměstnanců a jaký je předpokládaný postup. 2

Seznam použitých zkratk

BOZP	bezpečnost a ochrana zdraví při práci
CNG	stlačený zemní plyn
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
EU-OSHA	Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (European Agency for Safety and Health at Work)
LPG	zkapalněný ropný plyn
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OIP	oblastní inspektorát práce
OOPP	osobní ochranný pracovní prostředek
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
OZO	odborně způsobilá osoba
RHSD ČR	Rada hospodářské a sociální dohody České republiky
SLIC	Výbor vrchních inspektorů práce (Senior Labour Inspectors Committee)
SÚIP	Státní úřad inspekce práce
TIČR	Technická inspekce České republiky
VTZ	vyhrazené technické zařízení

Seznam použitých právních předpisů

Listina základních práv a svobod	Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 44/1988 Sb.	Zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 61/1988 Sb.	Zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 266/1994 Sb.	Zákon č. 266/1994 Sb., o dráhách, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 258/2000 Sb.	Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 18/2004 Sb.	Zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a některých příslušníků jiných států a o změně některých zákonů (zákon o uznávání odborné kvalifikace), ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 435/2004 Sb.	Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 500/2004 Sb.	Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 251/2005 Sb.	Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 179/2006 Sb.	Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání), ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 262/2006 Sb.	Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 309/2006 Sb.	Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 373/2011 Sb.	Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 255/2012 Sb.	Zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 224/2015 Sb.	Zákon č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií), ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 263/2016 Sb.	Zákon č. 263/2016 Sb., atomový zákon, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 250/2021 Sb.	Zákon č. 250/2021 Sb., o bezpečnosti práce v souvislosti s provozem vyhrazených technických zařízení a o změně souvisejících zákonů

NV č. 378/2001 Sb.	Nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí
NV č. 101/2005 Sb.	Nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí
NV č. 362/2005 Sb.	Nařízení vlády č. 362/2005 Sb., o bližších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky
NV č. 591/2006 Sb.	Nařízení vlády č. 591/2006 Sb., o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích, ve znění pozdějších předpisů
NV č. 592/2006 Sb.	Nařízení vlády č. 592/2006 Sb., o podmínkách akreditace a provádění zkoušek z odborné způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů
NV č. 361/2007 Sb.	Nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů
NV č. 201/2010 Sb.	Nařízení vlády č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, ve znění pozdějších předpisů
NV č. 375/2017 Sb.	Nařízení vlády č. 375/2017 Sb., o vzhledu, umístění a provedení bezpečnostních značek a značení a zavedení signálů
NV č. 390/2021 Sb.	Nařízení vlády č. 390/2021 Sb., o bližších podmínkách poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků
NV č. 190/2022 Sb.	Nařízení vlády č. 190/2022 Sb., o vyhrazených technických elektrických zařízeních a požadavcích na zajištění jejich bezpečnosti
NV č. 191/2022 Sb.	Nařízení vlády č. 191/2022 Sb., o vyhrazených technických plynových zařízeních a požadavcích na zajištění jejich bezpečnosti
NV č. 192/2022 Sb.	Nařízení vlády č. 192/2022 Sb., o vyhrazených technických tlakových zařízeních a požadavcích na zajištění jejich bezpečnosti
NV č. 193/2022 Sb.	Nařízení vlády č. 193/2022 Sb., o vyhrazených technických zdvihacích zařízeních a požadavcích na zajištění jejich bezpečnosti
NV č. 194/2022 Sb.	Nařízení vlády č. 194/2022 Sb., o požadavcích na odbornou způsobilost k výkonu činnosti

na elektrických zařízeních a na odbornou způsobilost v elektrotechnice

Vyhláška č. 432/2003 Sb.

Vyhláška č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 79/2013 Sb.

Vyhláška č. 79/2013 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, (vyhláška o pracovnělékařských službách a některých druzích posudkové péče), ve znění pozdějších předpisů

1. Jmenujte a popište základní strategické dokumenty pro oblast BOZP v ČR i v EU a orgány podílející se na jejich tvorbě a naplňování.

1.1 Strategické dokumenty pro oblast BOZP v ČR

V současné době je v platnosti **Národní politika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci České republiky** z června 2008. Jedná se o soubor systémových opatření ke zlepšování současného stavu BOZP a vyjadřuje vůli nejvyšších výkonných orgánů státu zajistit odpovídající podmínky pro zachování maximální pracovní kapacity pracovní síly v rámci udržitelného ekonomického a sociálního rozvoje tak, aby byla zajištěna v daném vnitřním i vnějším prostředí co nejvyšší celková výkonnost ekonomiky a přitom bylo naplněno ústavní právo upravené v Čl. 28 Listiny základních práv a svobod - na uspokojivé pracovní podmínky.

Tyto skutečnosti vycházejí z mezinárodních trendů zdůrazňujících odpovědný přístup k vytvoření bezpečného a zdravého pracovního a životního prostředí. Jednotlivé priority Národní politiky BOZP vycházející z podnětů ministerstev, orgánů veřejné správy a sociálních partnerů a jsou výsledkem vzájemné dohody všech zúčastněných stran.

Národní politika BOZP obsahuje:

- význam BOZP
- hodnocení současného stavu a trendu vývoje v oblasti BOZP
- strategické cíle a nástroje Národní politiky BOZP
- základní priority a cíle
- financování systému BOZP
- monitoring provádění Národní politiky BOZP

V souladu s ustanoveními Národní politiky BOZP byla zřízena i Rada vlády pro BOZP jako stálý poradní orgán vlády České republiky v oblasti BOZP. V rámci svých úkolů Rada vlády pro BOZP rozpracovává cíle Národní politiky BOZP do konkrétních adresných a termínovaných úkolů, které jsou postupně zařazovány do Národního akčního programu BOZP. Jednotlivé národní akční programy jsou zpravidla dvouleté a jsou připravovány ve spolupráci se zainteresovanými ministerstvy, s ústředními správními úřady, i se sociálními partnery zastoupenými v Radě vlády pro BOZP.

1.2 Strategické dokumenty EU

Strategický rámec EU pro BOZP

Dokument - *Sdělení Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o Strategickém rámci EU pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na období 2021-2027 Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v měnícím se světě práce* – stanoví klíčové priority a opatření nezbytná ke zlepšení bezpečnosti práce a zdraví zaměstnanců v dalších letech v souvislosti se světem po pandemii, který se vyznačuje zelenou a digitální transformací, hospodářskými a demografickými výzvami a měnícím se pojetím tradičního

pracovního prostředí. Obsahuje kroky, které bude činit Komise, a kroky, které by měly učinit členské státy a sociální partneři ke zlepšení stavu BOZP na pracovištích napříč EU.

V úvodní části Strategického rámce EU je dán důraz na hodnotu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, dále je blíže specifikován systém přístupu EU k BOZP v praxi a poslední část úvodu řeší návaznost nynějšího rámce na předchozí dokumenty.

Strategický rámec pro BOZP 2021 – 2027 se zaměřuje na 3 klíčové cíle, k jejichž splnění bude potřeba přijmout opatření především na vnitrostátní úrovni:

1. **předvídání a řízení změn v novém světě práce, který přináší zelená, digitální a demografická transformace** – zahrnuje modernizaci a zjednodušení právních předpisů EU k BOZP (zejména Komise přezkoumá směrnici o pracovištích a směrnici o zobrazovacích jednotkách a provede aktualizaci limitních hodnot pro azbest a olovo) či zaměření na psychosociální rizika;
2. **lepší prevence úrazů na pracovišti a nemocí z povolání** - v rámci opatření pro boj proti rakovině a reprodukčním a respiračním onemocněním se Komise chystá aktualizovat pravidla EU pro nebezpečné chemické látky;
3. **posílení připravenosti na případné budoucí zdravotní krize** - na základě poznatků ze současné pandemie hodlá Komise vypracovat postupy a pokyny pro mimořádné situace, aby při propuknutí případných zdravotních krizí v budoucnu mohla být co nejrychleji zavedena, prováděna a monitorována potřebná opatření v úzké spolupráci s aktéry v oblasti veřejného zdraví.

Cílem tohoto rámce mobilizace orgánů EU, členských států, sociálních partnerů a ostatních zúčastněných stran okolo společných priorit týkajících se BOZP a vytváří rámec pro opatření, spolupráci a výměnu informací. Komise s členskými státy a sociálními partnery trvale spolupracuje, a především je vyzývá, aby aktualizovaly vnitrostátní strategie v oblasti BOZP.

1.3 Orgány podílející se na tvorbě a naplňování strategií

Rady vlády pro BOZP

Za členy Rady vlády pro BOZP jsou jmenováni zástupci ministerstev, zaměstnanců a zaměstnavatelů a nezávislí odborníci v oblasti BOZP. Do její působnosti náleží příprava a schvalování návrhů a doporučení k provádění a pravidelnému hodnocení plnění Národní politiky BOZP. Jejím cílem je usilovat o postupné prohlubování spolupráce a nalézání řešení v oblastech, kde tomu dosud brání kompetenční nevyjasněnost, popř. pouze úzce resortní postup. Národní politika BOZP stanoví základní priority a cíle v oblasti BOZP a ukládá Radě vlády pro BOZP jejich rozpracování do konkrétních krátkodobých a střednědobých úkolů, včetně stanovení termínů a odpovědnosti za jejich splnění. Současně Rada vlády průběžně plnění stanovených úkolů sleduje, vyhodnocuje a aktualizuje podle vývoje a potřeb v oblasti BOZP.

Rada vlády pro BOZP má také několik stálých výborů, které jsou zřízeny z řad členů Rady a k práci ve stálém výboru mohou být přizváni i experti. Stálými výbory jsou: Stálý výbor pro technickou bezpečnost, Stálý výbor pro legislativu, Stálý výbor pro vzdělávání a výzkum a Stálý výbor pro sociální a zdravotní problematiku.

Kontrolní orgány, tripartita, odbory

K naplnění cílů a úkolů v oblasti BOZP je důležitá dobrá mezirezortní spolupráce, a to na všech úrovních a napříč skoro všemi ministerstvy. V oblasti BOZP se jedná zejména o Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a další. Týká se to i vzájemné spolupráce jednotlivých kontrolních orgánů (orgány inspekce práce, orgány ochrany veřejného zdraví a státní báňská správa) a jejich spolupráce s odborovými organizacemi včetně účinné tripartitní spolupráce, což je nezbytnou podmínkou úspěchu v realizaci Národní politiky BOZP.

Evropská komise

Komise je úřadem, který zpracovává návrhy společných priorit a požadavků a další dokumenty, týkající se, mimo jiné, bezpečnosti a ochrany při práci. V rámci Komise pracuje více než dvě desítky tzv. generálních ředitelství a dalších organizací a institucí zabývajících se různými oblastmi.

Generální ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování (DG EMPL)

Generální ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování odpovídá za politiku EU v oblasti zaměstnanosti, sociálních věcí, dovedností, pracovní mobility a souvisejících programů financování EU a má za úkol přispět k rozvoji moderního evropského sociálního modelu. Úkoly v oblasti BOZP se zabývá Sekce 2 „Bezpečnost a ochrana zdraví při práci a EU-OSHA“, která je součástí ředitelství C „Pracovní podmínky a sociální dialog“. Toto ředitelství také zabezpečuje činnost poradních orgánů Komise pro oblast BOZP.

SLIC

Výbor vrchních inspektorů práce byl založen s cílem vytvořit platformu pro diskusi mezi Komisí a zástupci národních inspektorátů práce, které jsou v přímém kontaktu s podnikatelskými i nepodnikatelskými subjekty na národní úrovni. Výbor poskytuje Komisi informace o problémech vztahujících se k vynucování práva a vyjadřuje se k návrhům právních dokumentů Unie v oblasti BOZP.

Je také fórem pro národní inspektoráty práce pro výměnu zkušeností z hlediska struktury, metod a nástrojů inspekce práce. Inspektoři jednotlivých členských států EU mají možnost komunikace mezi sebou, probíhají výměny informací jak teoreticky přes komunikační portál, tak i prakticky na základě studijní návštěvy inspektora na národním inspektorátu v jiné zemi.

EU-OSHA

EU-OSHA je informační agenturou Evropské unie pro BOZP. Jejich práce přispívá k plnění Strategického rámce EU pro ochranu zdraví a bezpečnosti při práci na období 2021-2027 a dalších příslušných strategií a programů EU. Usilují o to, aby pracoviště v Evropě byla bezpečnější, zdravější a produktivnější, a to ve prospěch podniků, zaměstnanců i vlád. Ve snaze zlepšit pracovní podmínky v Evropě prosazují kulturu prevence rizik.

Agentura EU-OSHA má v každém členském státě národní kontaktní místo (tzv. focal point – v ČR na MPSV), jehož hlavním cílem je podpořit výměnu informací v oblasti BOZP mezi jednotlivými členskými i kandidátskými zeměmi EU a distribuovat informace a materiály k BOZP vydávané Agenturou.

2. Popište úlohu sociálních partnerů (zástupci zaměstnanců a zaměstnavatelů) v oblasti BOZP.

2.1 Zástupci zaměstnanců

Z pozice zástupců zaměstnanců v oblasti BOZP můžeme v základním vymezení uvést **odborovou organizaci** (podnikovou) a **zástupce pro oblast BOZP**.

Hlavní úlohu těchto zástupců zaměstnanců v oblasti BOZP můžeme spatřovat v dalším a řádném uplatňování práv a povinností zaměstnanců, které jsou vymezeny v zákoně č. 262/2006 Sb. Dle ust. § 106 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb. má zaměstnanec právo a povinnost podílet se na vytváření bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí, a to zejména uplatňováním stanovených a zaměstnavatelem přijatých opatření a svou účastí na řešení otázek BOZP. Pracovní prostředí by mělo fungovat jako prostředek vzájemné interakce mezi zaměstnanci a zaměstnavatelem k nastavení úrovně BOZP na co nejvyšší stupeň. Jako určitý nástroj efektivního naplňování standardů BOZP u zaměstnavatele by měli sloužit i výše uvedení zástupci zaměstnanců, kteří mají právo se k danému stavu BOZP vyjádřit. Vlastní zákonné vymezení má dle ust. § 108 zákona č. 262/2006 Sb. účast zaměstnanců na řešení otázek BOZP, která nastavuje zaměstnavateli povinnosti vůči odborové organizaci a zástupci pro oblast BOZP.

Zaměstnavatel je povinen těmto zástupcům zaměstnanců nebo přímo zaměstnancům umožnit například:

- a) účast při jednáních k problematice BOZP, poskytnutí informací o takovém jednání,
- b) vyslechnutí si jejich informací, připomínek, návrhů na přijetí opatření v oblasti BOZP,
- c) **projednání**: podstatných opatření týkajících se BOZP, vyhodnocení rizik a provádění opatření, výkon prací v kontrolovaných pásmech, zařazení prací do kategorií, organizaci školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP či určení odborně způsobilé osoby k prevenci rizik,
- d) **informování**: o určených zaměstnancích k poskytnutí první pomoci, o výběru a poskytování pracovnělékařských služeb apod.

Odborům a zástupci zaměstnanců musí také zaměstnavatel umožnit řádný výkon jejich funkce a dále

- **zpřístupnit**: právní a ostatní předpisy k zajištění BOZP včetně dokladů (např. k vyhodnocení rizik, evidenci a hlášení pracovních úrazů a uznaných nemocí z povolání), doklady z výkonu kontroly příslušných orgánů státní správy
- **umožnit přednést své připomínky** při kontrolách příslušných orgánů dle zvláštních právních předpisů, např. orgánů inspekce práce.

Zaměstnavatel je také povinen organizovat nejméně jednou v roce **prověrky BOZP na všech pracovištích a zařízeních zaměstnavatele** v dohodě s odborovou organizací a se souhlasem zástupce zaměstnanců pro oblast BOZP a zjištěné nedostatky odstraňovat.

Povinnosti nejsou pouze na straně zaměstnavatele, ale také u odborové organizace a zástupce pro oblast BOZP, kteří jsou dle ust. § 108 odst. 4 zákona č. 262/2006 Sb. **povinni spolupracovat** se zaměstnavatelem a s odborně způsobilými fyzickými osobami k prevenci rizik (pokud u zaměstnavatele působí).

Odborové organizace jsou oprávněny jednat v pracovněprávních vztazích, včetně kolektivního vyjednávání, za podmínek stanovených zákonem nebo sjednaných v **kolektivní smlouvě**. V případě, že u zaměstnavatele působí více odborových organizací, je zaměstnavatel povinen jednat o uzavření kolektivní smlouvy se všemi odborovými organizacemi; odborové organizace vystupují a jednají s právními důsledky pro všechny zaměstnance společně a ve vzájemné shodě, nedohodnou-li se mezi sebou a zaměstnavatelem jinak. Působí-li u zaměstnavatele více odborových organizací, jedná za zaměstnance v pracovněprávních vztazích ve vztahu k jednotlivým zaměstnancům odborová organizace, již je zaměstnanec členem. Za zaměstnance, který není odborově organizován, jedná v pracovněprávních vztazích odborová organizace s největším počtem členů, kteří jsou u zaměstnavatele v pracovním poměru, neurčí-li tento zaměstnanec jinak.

Další informace týkající se obecně informování a projednání, působnosti odborové organizace, rady zaměstnanců a zástupce pro oblast BOZP uvádí Část dvanáctá zákona č. 262/2006 Sb.

Zástupce zaměstnanců, jako sociální partnery, lze také chápat z pohledu odborových svazů s celorepublikovou působností, a to v rámci tzv. tripartity.

Tripartita

Tripartita neboli Rada hospodářské a sociální dohody České republiky (RHSD ČR) je společným dobrovolným dohádovacím a iniciativním orgánem **odborů, zaměstnavatelů a vlády** České republiky, a to pro tripartitní vyjednávání s cílem dosáhnout shody v zásadních otázkách hospodářského a sociálního rozvoje. Mimo to projednává vybrané problémy i z oblasti bezpečnosti práce. Předsedou RHSD ČR je předseda vlády, místopředsedy jsou zástupci ze všech tří zúčastněných stran.

Jejím cílem je vzájemně formou dialogu udržet sociální smír jako základní předpoklad pozitivního vývoje ekonomiky i životní úrovně občanů.

Jednání orgánů RHSD ČR, tj. Plenární schůze (nejvyšší orgán RHSD ČR), Předsednictva (výkonný orgán RHSD ČR), pracovních týmů a skupin se řídí svým Statutem a Jednacím řádem. Vzhledem k obsahovému zaměření RHSD ČR výrazně stoupá také význam pracovních týmů a skupin jako jejích expertních orgánů. Přínosem pro vytváření zdravých a odpovědných vztahů sociálního partnerství je zřizování tripartitních struktur v regionech a odvětvích a rovněž působení sociálních partnerů na rozšiřování vyšších kolektivních smluv.

Jak již bylo uvedeno, RHSD ČR se skládá ze zástupců vlády, odborů a zaměstnavatelů. Každou z těchto stran při jednání Plenární schůze reprezentuje 7 zástupců. Ze zástupců vlády České republiky předseda vlády a 6 ministrů různých resortů.

Na straně zástupců zaměstnanců fungují například Českomoravská konfederace odborových svazů (6 míst) nebo Asociace samostatných odborů (1 místo).

Uvedené odborové svazy mají podobná poslání, která realizují na úrovni podnikových odborových organizací a na úrovni odvětví. Jedním z jejich zásadních úkolů je především kolektivní vyjednávání. Odborové svazy věnují kolektivnímu vyjednávání velkou pozornost, a to např. metodickou pomocí odborovým organizacím, přímou účastí při kolektivním vyjednávání, vzdělávacími akcemi v této oblasti, včetně problematiky BOZP (např. kampaně ve spolupráci s EU-OSHA). Odborové svazy v podnikatelské sféře sjednávají s organizacemi zaměstnavatelů odvětvové kolektivní smlouvy.

2.2 Zástupci zaměstnavatelů

V návaznosti na RHSD ČR jsou pak sociálními partnery, aby zástupci zaměstnavatelů, s celorepublikovou působností například Svaz průmyslu a dopravy ČR (4 místa) a Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR (3 místa).

Svaz průmyslu a dopravy ČR je nestátní dobrovolnou nepolitickou organizací, která sdružuje zaměstnavatele a podnikatele v České republice. Z této pozice se jedná o největší zaměstnavatelský svaz, který reprezentuje rozhodující část českého průmyslu a dopravy. Celkově tak hájí zájmy 11 000 firem, které zaměstnávají cca 1 300 000 pracovníků.

Jeho základním posláním je utvářet optimální podmínky pro kvalitní podnikatelské prostředí, proto ovlivňuje hospodářskou a sociální politiku vlády České republiky. Mimo jiné, také organizačně zajišťuje navazování obchodně ekonomických vztahů mezi českými a zahraničními subjekty formou podnikatelských misí, konferencí nebo účastí svých členů na veletrzích, výstavách a odborných seminářích. Organizuje vzdělávací a poradenskou činnost, seznamuje své členy s informacemi, které jsou důležité pro jejich činnost.

Svaz průmyslu a dopravy také patří mezi povinná připomínková místa k návrhům všech právních předpisů, které mají vliv na podnikatelské prostředí. V této souvislosti i k legislativě související s BOZP. Samozřejmostí je její blízká spolupráce s ostatními zaměstnavatelskými, podnikatelskými a profesními svazy, Hospodářskou komorou ČR a dalšími subjekty, se kterými se snaží prosazovat společné zájmy.

Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR svým postavením reprezentuje 8 dominantních zaměstnavatelských svazů, mezi které patří oblasti: stavebnictví, textilního průmyslu, malého a středního podnikání, výrobního a spotřebního družstevnictví, zemědělství, důlního a naftového průmyslu, dřezozpracujícího průmyslu, školství, zdravotnictví, kultury a sociálních služeb. Na základě toho, jako Svaz průmyslu a dopravy, také prosazuje zájmy svých členů v oblasti legislativy, v součinnosti s příslušnými státními orgány, ostatními zaměstnavatelskými organizacemi, odbory a zejména v různých formách konzultací s vládou apod. Vzhledem k tomu, že zájmy prosazuje pro hlavní oblasti průmyslu v České republice, je na místě i řešení problematiky BOZP v rámci legislativních jednání.

3. Jmenujte a popište činnost kontrolních orgánů působících v ČR v oblasti bezpečnosti práce, bezpečnosti provozu technických zařízení a v oblasti ochrany zdraví při práci a jakými právními předpisy se řídí.

V České republice je **oblast BOZP rozdělena** mezi dvě ministerstva s tím, že **bezpečnost práce** spadá do kompetencí Ministerstva práce a sociálních věcí, a tedy kontrolní působnosti Státního úřadu inspekce práce a oblastních inspektorátů práce, a **ochrana zdraví při práci** spadá do kompetencí Ministerstva zdravotnictví, a tedy do kontrolní působnosti orgánů ochrany veřejného zdraví - hygienických stanic.

3.1 Státní úřad inspekce práce

Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce jsou orgány státní správy, jejichž hlavním úkolem je kontrola dodržování povinností plynoucích z **pracovněprávních předpisů, včetně předpisů k zajištění bezpečnosti práce a bezpečného provozu vyhrazených technických zařízení**. Kromě kontrolní činnosti, mezi kterou patří i kontrola šetření příčin a okolností pracovních úrazů, šetření podnětů či účast při kolaudacích určitých staveb, patří k základním úkolům SÚIP i OIP poradenská, konzultační a osvětová činnost.

Činnost orgánů inspekce práce v oblasti bezpečnosti práce a bezpečného provozu vyhrazených technických zařízení se řídí **zákonem č. 251/2005 Sb.** a zákonem č. 255/2012 Sb. Při kontrole se postupuje dle zákona č. 500/2004 Sb.

Hlavním cílem orgánů inspekce práce je preventivní působení, tedy snaha o předcházení negativním jevům – pracovním úrazům či haváriím technických zařízení. **Principy prevence jsou obsaženy v zákoně č. 262/2006 Sb., který je základním pracovněprávním předpisem platným v ČR. Neméně důležitým právním předpisem, který stanoví další podmínky BOZP, je zákon č. 309/2006 Sb.**

Orgány inspekce práce jsou rovněž důležitým propagátorem a realizátorem národního programu **Bezpečný podnik**, který prosazuje systémový přístup k zajištění BOZP a zvyšuje firemní kulturu v této oblasti. Základní principy a další informace k programu Bezpečný podnik jsou uvedeny na webových stránkách SÚIP, na kterých lze nalézt i každoroční Program kontrolních akcí Státního úřadu inspekce práce.

Kontroly jsou zaměřeny na dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti práce a bezpečného provozu vyhrazených technických zařízení u tzv. kontrolovaných osob, kterými mohou být zaměstnavatelé, osoby samostatně výdělečně činné a další osoby uvedené v ust. § 6 zákona č. 251/2005 Sb.

Požadavky na oblast vyhrazených technických zařízení jsou stanoveny zákonem č. 250/2021 Sb. Tento zákon zapracovává příslušné předpisy Evropské unie a upravuje:

- a) požadavky na bezpečnost provozu vyhrazených technických zařízení a ochranu zdraví při práci po celou dobu používání vyhrazených technických zařízení; v případě

určených druhů již provozovaných vyhrazených technických zařízení stanoví i požadavky na jejich montáž a uvádění do provozu,

- b) výkon státní správy na úseku bezpečnosti provozu vyhrazených technických zařízení,
- c) práva a povinnosti osob, které u vyhrazených technických zařízení provádějí jejich obsluhu, montáž, údržbu, kontrolu, revize, opravy, plnění nádob plyny nebo je provozují,
- d) předpoklady a způsob ověřování odborné způsobilosti osob k činnostem na vyhrazených technických zařízeních a předpoklady a způsob ověřování odborné způsobilosti k výkonu činností osob vykonávajících obsluhu a práci na elektrických zařízeních bez napětí, v blízkosti elektrických zařízení pod napětím a na elektrických zařízeních pod napětím.

Tento zákon se nevztahuje na

- a) posuzování shody výrobků před jejich uvedením na trh nebo do provozu, u nichž jsou požadavky na jejich ověření stanoveny jiným právním předpisem,
- b) činnost, pracoviště a technická zařízení, podléhající doзору orgánu veřejné správy podle jiných právních předpisů.

Zcela nově je v ust. § 22 zákona č. 250/2021 Sb. stanoveno hlášení vzniku havárie, kdy provozovatel je povinen bez zbytečného odkladu ohlásit OIP příslušnému podle místa, kde k havárii došlo, vznik mimořádné, částečně nebo zcela neovladatelné, časově a prostorově ohraničené události, v jejímž důsledku došlo ke škodě na majetku zjevně přesahující částku 5 000 000 Kč, která vznikla v souvislosti s provozem vyhrazených technických zařízení, nebo kdy jsou příčinou vzniku této události vyhrazená technická zařízení.

3.2 Technická inspekce České republiky

Technická inspekce České republiky (TIČR) je v souladu s § 5 zákona č. 250/2021 Sb. **pověřenou organizací k plnění úkolů státního odborného dozoru v oblasti bezpečnosti provozu vyhrazených technických zařízení** v rozsahu ustanovení § 6 odst. 1 písm. a) až g) zákona č. 250/2021 Sb. Zaměřuje se především na posouzení bezpečnosti vyhrazených technických zařízení, a to **před jejich uvedením do provozu**. Vyhrazenými technickými zařízeními jsou ve smyslu tohoto zákona zařízení, která představují závažné riziko ohrožení života, zdraví a bezpečnosti fyzických osob. Jsou to technická zařízení **tlaková, zdvihací, elektrická a plynová**.

Zřizovatelem TIČR je MPSV.

Hlavní předměty činnosti v rozsahu zákona č. 250/2021 Sb.:

1. **podávání odborných stanovisek** o tom, zda jsou při projektování, konstrukci, montáži, provozu, obsluze, opravách, údržbě a revizi vyhrazených technických zařízení splněny požadavky bezpečnosti provozu vyhrazených technických zařízení;
2. ve stanovených případech **provádění prohlídek a zkoušek** (či účast na zkouškách), kterými osvědčuje, zda vyhrazená technická zařízení splňují požadavky předpisů

k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci; ve stanovených případech potvrzuje úspěšné výsledky zkoušek;

3. ve stanovených případech **prověřování odborné způsobilosti právnických osob a podnikajících fyzických osob** k montáži, opravám, revizím, zkouškám vyhrazených technických zařízení a k plnění nádob plyny a vydávání jim k tomu **oprávnění**, vedení evidence těchto osob a poskytování informací pro potřeby jiných orgánů a veřejnosti;

4. **prověřování odborné způsobilosti fyzických osob** k montáži, opravám, revizím a zkouškám vyhrazených technických zařízení a k plnění nádob plyny a udělování jim k tomu **osvědčení**;

5. **prověřování odborné způsobilosti obsluhy** jako topiče parních a kapalinových kotlů;

6. **vedení evidence právnických osob a podnikajících fyzických osob** a poskytování těchto informací pro potřeby jiných orgánů podle jiných právních předpisů a veřejnosti;

7. **vedení evidence revizních techniků** a poskytování těchto údajů pro potřeby jiných orgánů a veřejnosti.

Výše uvedené činnosti se provádějí za poplatky dle zákona č. 250/2021 Sb. a provádějícího nařízení vlády.

3.3 Hygienické stanice

Hygienické stanice patří mezi orgány ochrany veřejného zdraví a řídí se **zákonem č. 258/2000 Sb.** Mezi jejich činnost dle tohoto zákona například:

- vykonávají **státní zdravotní dozor** nad ochranou zdraví při práci před riziky plynoucími z fyzikálních, chemických a biologických faktorů pracovních podmínek, z nepříznivých mikroklimatických podmínek a z fyzické a duševní zátěže a nad souvisejícími pracovními podmínkami včetně vybavení pracovišť,
- rozhodují na žádost zaměstnavatele nebo z moci úřední ve věcech kategorizace prací,
- stanoví zaměstnavateli lékařské prohlídky po skončení rizikové práce vykonávané na jeho pracovišti, jde-li o takové vlivy pracovních podmínek, které se mohou nepříznivě projevit i po delší době (následné lékařské prohlídky);
- provádí ověření podmínek vzniku onemocnění pro účely posuzování nemocí z povolání,
- vykonávají státní zdravotní dozor nad plněním povinnosti zaměstnavatele zajistit pracovnělékařské služby a povinnosti poskytovatele pracovnělékařských služeb provádět pracovnělékařské prohlídky,
- a další.

3.4 Státní báňská správa

Státní báňská správa je tvořena Českým báňským úřadem a obvodními báňskými úřady. Orgány státní báňské správy kontrolují, zda organizace vykonávají tyto činnosti v souladu se zákonem č. 44/1988 Sb., zákonem č. 61/1988 Sb. a právními předpisy vydanými na jejich základě, pokud upravují ochranu a využívání ložisek nerostů, bezpečnost provozu, zajištění chráněných objektů a zájmů před účinky hornické činnosti a nakládáním s výbušninami, a jinými obecně závaznými právními předpisy, které upravují bezpečnost a ochranu zdraví při práci, bezpečnost

technických zařízení, požární ochranu v podzemí a pracovní podmínky v organizacích, pokud vykonávají hornickou činnost nebo činnost prováděnou hornickým způsobem a při nakládání s výbušninami.

3.5 Státní úřad pro jadernou bezpečnost

Státní úřad pro jadernou bezpečnost vykonává státní správu při využívání jaderné energie a ionizujícího záření a v oblasti nešíření jaderných, chemických a biologických zbraní. Do jeho působnosti dané zákonem č. 263/2016 Sb. a dalšími zákony patří zejména provádění kontroly v oblasti zajišťování jaderné bezpečnosti, radiační ochrany, monitorování radiační situace, zvládání radiační mimořádné události, zabezpečení a nešíření jaderných zbraní v prostorách jaderného zařízení nebo pracoviště se zdroji ionizujícího záření či například stanovení podmínek a požadavků radiační ochrany obyvatel a pracovníků se zdroji ionizujícího záření (např. stanovení limitů ozáření, vymezení kontrolovaných pásem), stanovení zóny havarijního plánování a požadavků na zvládání radiační mimořádné události držitelů povolení podle atomového zákona a další.

3.6 Drážní úřad a Drážní inspekce

Drážní úřad byl zřízen zákonem č. 266/1994 Sb. Zabývá se dráhou železniční, tramvajovou, trolejbusovou, lanovou a speciální (metrem). Do roku 2005 se zabýval také lyžařskými vleky, ty však byly později ze zákona o dráhách novelou vyjmuty. Hlavním posláním je udržování a zvyšování bezpečnosti provozování jednotlivých drah.

Drážní inspekce je státním orgánem, který odborně šetří příčiny a okolností vzniku mimořádných událostí (nehod) u provozovatelů drah a drážní dopravy. Šetření je vedeno zejména s cílem zabránit opakování mimořádné události. Výsledkem šetření je závěrečná zpráva, která je zveřejněna na webu Drážní inspekce.

4. Uved'te a popište základní povinnosti zaměstnavatelů v prevenci rizik v oblasti bezpečnosti práce a zákon, který je stanovuje. Vyložte pojem prevence závažných havárií a uved'te, jaké právní předpisy se k této oblasti vztahují.

4.1 Prevence rizik v zákoně č. 262/2006 Sb.

Samotný pojem „riziko“ v zákoníku práce definován není. Riziko je zpravidla spojováno s pravděpodobností nebo možností vzniku škody. Riziko je kombinace četnosti nebo pravděpodobnosti výskytu určité nebezpečné události a jejích následků. Rizika můžeme dělit na odstranitelná, neodstranitelná, přijatelná, nepřijatelná, významná, nevýznamná atd.

O rizicích a prevenci rizik hovoří ust. § 102 zákona č. 262/2006 Sb. následovně:

(1) Zaměstnavatel je povinen **vytvářet bezpečné a zdravé neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky** vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.

(2) Prevencí rizik se rozumí všechna opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a z opatření zaměstnavatele, která mají za cíl předcházet rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik.

(3) Zaměstnavatel je povinen **soustavně vyhledávat nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek**, zjišťovat jejich příčiny a zdroje. Na základě tohoto zjištění vyhledávat a hodnotit rizika a přijímat opatření k jejich odstranění a provádět taková opatření, aby v důsledku příznivějších pracovních podmínek a úrovně rozhodujících faktorů práce dosud zařazené podle zvláštního právního předpisu jako rizikové mohly být zařazeny do kategorie nižší. K tomu je povinen pravidelně kontrolovat úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, zejména stav výrobních a pracovních prostředků a vybavení pracovišť a úroveň rizikových faktorů pracovních podmínek, a dodržovat metody a způsob zjištění a hodnocení rizikových faktorů podle zvláštního právního předpisu.

(4) Není-li možné rizika odstranit, je zaměstnavatel povinen je **vyhodnotit a přijmout opatření k omezení jejich působení** tak, aby ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců bylo minimalizováno. Přijatá opatření jsou nedílnou a rovnocennou součástí všech činností zaměstnavatele na všech stupních řízení. O vyhledávání a vyhodnocování rizik a o přijatých opatřeních podle věty první je zaměstnavatel **povinen vést dokumentaci**.

(5) Při přijímání a provádění technických, organizačních a jiných opatření k prevenci rizik je zaměstnavatel povinen vycházet ze všeobecných preventivních zásad, kterými se rozumí

a) omezování vzniku rizik,

- b) odstraňování rizik u zdroje jejich původu,
- c) přizpůsobování pracovních podmínek potřebám zaměstnanců s cílem omezení působení negativních vlivů práce na jejich zdraví,
- d) nahrazování fyzicky namáhavých prací novými technologickými a pracovními postupy,
- e) nahrazování nebezpečných technologií, výrobních a pracovních prostředků, surovin a materiálů méně nebezpečnými nebo méně rizikovými, v souladu s vývojem nejnovějších poznatků vědy a techniky,
- f) omezování počtu zaměstnanců vystavených působení rizikových faktorů pracovních podmínek překračujících nejvyšší hygienické limity a dalších rizik na nejnižší počet nutný pro zajištění provozu,
- g) plánování při provádění prevence rizik s využitím techniky, organizace práce, pracovních podmínek, sociálních vztahů a vlivu pracovního prostředí,
- h) přednostní uplatňování prostředků kolektivní ochrany před riziky oproti prostředkům individuální ochrany,
- i) provádění opatření směřujících k omezování úniku škodlivin ze strojů a zařízení,
- j) udílení vhodných pokynů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

(6) Zaměstnavatel je povinen **přijmout opatření pro případ zdolávání mimořádných událostí**, jako jsou havárie, požáry a povodně, jiná vážná nebezpečí a evakuace zaměstnanců včetně pokynů k zastavení práce a k okamžitému opuštění pracoviště a odchodu do bezpečí; při poskytování první pomoci spolupracuje s poskytovatelem pracovnělékařských služeb. Zaměstnavatel je povinen zajistit a určit podle druhu činnosti a velikosti pracoviště potřebný počet zaměstnanců, kteří organizují poskytnutí první pomoci, zajišťují přivolání zejména poskytovatele zdravotnické záchranné služby, Hasičského záchranného sboru České republiky a Policie České republiky a organizují evakuaci zaměstnanců. Zaměstnavatel je povinen zajistit ve spolupráci s poskytovatelem pracovnělékařských služeb jejich vyškolení a vybavení v rozsahu odpovídajícím rizikům vyskytujícím se na pracovišti.

(7) Zaměstnavatel je povinen **přizpůsobovat opatření měnícím se skutečnostem, kontrolovat jejich účinnost a dodržování a zajišťovat zlepšování stavu pracovního prostředí a pracovních podmínek**.

4.2 Prevence závažných havárií

Potřeba legislativně ošetřené prevence závažných havárií reagovala především na závažné průmyslové havárie ve světě. Po těchto haváriích a obzvláště po havárii v italském městě Seveso v roce 1976 vznikla v Evropském společenství tzv. **SEVESO direktiva**, která je implementována v našem **zákoně č. 224/2015 Sb.**

Navazující vyhlášky k výše uvedenému zákonu stanoví rozsah bezpečnostních opatření fyzické ochrany objektu zařazeného do skupiny A nebo skupiny B, zásady pro vymezení zóny havarijního plánování, náležitosti bezpečnostní dokumentace, rozsah zpracování informace

veřejnosti, hlášení o vzniku závažné havárie a konečné zprávy o vzniku a dopadech závažné havárie či způsob zpracování návrhu ročního plánu kontrol a náležitosti obsahu informace o výsledku kontroly a zprávy o kontrole.

Kontrolu podle zákona č. 224/2015 Sb. vykonávají Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce, Český báňský úřad a obvodní báňské úřady, krajské hygienické stanice a hasičské záchranné sbory krajů (společně se tyto orgány nazývají „**orgány integrované inspekce**“), **krajské úřady a Česká inspekce životního prostředí**.

Výše uvedený zákon zpracovává Směrnici SEVESO III a stanoví systém prevence závažných havárií pro objekty, ve kterých je umístěna nebezpečná látka, s cílem snížit pravděpodobnost vzniku a omezit následky závažných havárií. Kromě stanovení povinností provozovatelům či uživatelům objektů s nebezpečnými látkami také vymezuje působnost orgánů státní správy na úseku prevence závažných havárií a v příloze definuje množství vybraných nebezpečných látek, které je pro systém prevence závažných havárií určující.

Pokud jiný právní předpis nestanoví jinak, tento zákon se nevztahuje například na vojenské objekty a zařízení, přepravu nebezpečných látek mimo objekty, přepravu nebezpečných látek v potrubích, hornickou činnost, skládky odpadů a další.

Provozovatelé/uživatelé objektu musí **přijímat všechna opatření nezbytná k prevenci závažných havárií a omezení jejich následků na životy a zdraví lidí a zvířat, životní prostředí a majetek**. Provozovatel nebo uživatel objektu zpracovává **seznam**, ve kterém uvede druh, množství, klasifikaci a fyzikální formu všech nebezpečných látek umístěných v objektu, na základě kterého provede výpočty poměrných množství (dle vzorce a za podmínek uvedených v příloze zákona č. 224/2015 Sb.). Díky výsledku poté buď zpracuje **protokol o nezařazení** či navrhne **zařazení objektu do skupiny A nebo B**.

Od tohoto návrhu na zařazení, který předkládá krajskému úřadu, se dále odvíjí odlišné povinnosti. Velmi zjednodušeně lze říci, že provozovatel zařazený do skupiny A má ve svých objektech méně nebezpečných látek než provozovatel zařazený do skupiny B, a tak pro něj platí méně náročné podmínky než pro provozovatele B.

Zařazení provozovatelé A i B provádí posouzení rizik závažné havárie pro účely zpracování **bezpečnostní dokumentace**, podle které provozovatel postupuje a je také povinen s ní v potřebném rozsahu seznámit své zaměstnance i jiné osoby, které se s jeho vědomím v objektu zdržují.

Kromě bezpečnostní dokumentace provozovatelé A i B zpracovávají **plán fyzické ochrany a informace veřejnosti**. Provozovatel B ještě navíc zpracovává **vnitřní havarijní plán a podklady pro stanovení zóny havarijního plánování a zpracování vnějšího havarijního plánu**.

Neméně důležitou povinností je i zajištění **pojištění odpovědnosti za škody** vzniklé v důsledku závažné havárie po celou dobu užívání objektu, včetně etapy zkušebního provozu.

4.3 Závažná havárie

Závažná havárie je definována jako mimořádná, částečně nebo zcela neovladatelná, časově a prostorově ohraničená událost, zejména závažný únik nebezpečné látky, požár nebo výbuch, která vznikla nebo jejíž vznik bezprostředně hrozí v souvislosti s užíváním objektu, vedoucí

k vážnému ohrožení nebo k vážným následkům na životech a zdraví lidí a zvířat, životním prostředí nebo majetku a zahrnující jednu nebo více nebezpečných látek.

Pokud k závažné havárii dojde, musí provozovatel bezodkladně tento vznik **ohlásit** příslušnému krajskému úřadu, České inspekci životního prostředí, operačnímu a informačnímu středisku Integrovaného záchranného systému a dotčeným obcím. Poté musí zpracovat hlášení o vzniku závažné havárie a doručit jej krajskému úřadu od 24 hodin od vzniku havárie, a také konečnou zprávu o vzniku a dopadech závažné havárie s uvedením nápravných opatření přijatých ke zmírnění následků závažné havárie a preventivní opatření navrhovaná k zabránění jejímu opakování.

Příloha zákona ještě uvádí kritéria závažných havárií, při kterých se daná událost musí oznamovat Komisi (například při úmrtí, zranění > 6 osob s hospitalizací delší než 24 hodin, poškození a následná neobyvatelnost obydlí mimo objekt).

5. Charakterizujte hlavní povinnosti zaměstnavatelů na úseku ochrany a podpory zdraví při práci, co jsou tzv. pracovnělékařské služby a jaké právní předpisy tuto oblast upravují.

5.1 Ochrana a podpora zdraví při práci

Základní povinnost zaměstnavatelů na úseku ochrany zdraví při práci s ohledem na rizika možného ohrožení života a zdraví zaměstnanců vyplývá z ust. § 101 zákona č. 262/2006 Sb. Další povinností je dle ust. § 102 zákona č. 262/2006 Sb. povinnost vytvářet bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.

Zaměstnavatel je také povinen soustavně vyhledávat nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, zjišťovat jejich příčiny a zdroje. Na základě tohoto zjištění vyhledávat a hodnotit rizika a přijímat opatření k jejich odstranění a provádět taková opatření, aby v důsledku příznivějších pracovních podmínek a úrovně rozhodujících faktorů práce dosud zařazené podle zvláštního právního předpisu jako rizikové mohly být zařazeny do kategorie nižší. K tomu je povinen pravidelně kontrolovat úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, zejména stav výrobních a pracovních prostředků a vybavení pracovišť a úroveň rizikových faktorů pracovních podmínek, a dodržovat metody a způsob zjištění a hodnocení rizikových faktorů.

Nedílnou součástí povinností zaměstnavatelů je také přijmout opatření pro případ zdolávání mimořádných událostí, jako jsou havárie, požáry a povodně, jiná vážná nebezpečí a evakuace zaměstnanců včetně pokynů k zastavení práce a k okamžitému opuštění pracoviště a odchodu do bezpečí; při poskytování první pomoci spolupracuje s poskytovatelem pracovnělékařských služeb. Zaměstnavatel je povinen zajistit a určit podle druhu činnosti a velikosti pracoviště potřebný počet zaměstnanců, kteří organizují poskytnutí první pomoci, zajišťují přivolání zejména poskytovatele zdravotnické záchranné služby, Hasičského záchranného sboru České republiky a Policie České republiky a organizují evakuaci zaměstnanců. Zaměstnavatel je také povinen zajistit ve spolupráci s poskytovatelem pracovnělékařských služeb jejich výškolení a vybavení v rozsahu odpovídajícím rizikům vyskytujícím se na pracovišti.

Ust. § 103 zákona č. 262/2006 Sb. stanoví zaměstnavateli povinnost:

- a) **nepřipustit**, aby zaměstnanec vykonával zakázané práce a práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti,
- b) **informovat** zaměstnance o jeho kategorii práce,
- c) **zajistit**, aby stanovené práce vykonávali pouze zaměstnanci, kteří mají platný zdravotní průkaz, kteří se podrobili zvláštnímu očkování nebo mají doklad o odolnosti vůči nákaze,
- d) **sdělit** zaměstnancům, u kterého poskytovatele pracovnělékařských služeb jim budou poskytnuty pracovnělékařské služby a jakým druhům očkování a jakým

pracovnílékařským prohlídkám a vyšetřením souvisejícím s výkonem práce jsou povinni se podrobit, umožnit zaměstnancům podrobit se těmto očkováním, prohlídkám a vyšetřením,

e) **nahradiť** zaměstnanci, který se podrobí pracovnílékařské prohlídce, vyšetření nebo očkování případnou ztrátu na výdělku,

f) **zajistit** zaměstnancům, zejména zaměstnancům v pracovním poměru na dobu určitou, zaměstnancům agentury práce dočasně přiděleným k výkonu práce k jinému zaměstnavateli, mladistvým zaměstnancům, podle potřeb vykonávané práce dostatečné a přiměřené informace a pokyny o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci zejména formou seznámení s riziky, výsledky vyhodnocení rizik a s opatřeními na ochranu před působením těchto rizik, která se týkají jejich práce a pracoviště,

g) **zabezpečit**, aby zaměstnanci jiného zaměstnavatele vykonávající práce na jeho pracovištích obdrželi před jejich zahájením vhodné a přiměřené informace a pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a o přijatých opatřeních, zejména ke zdolávání požárů, poskytnutí první pomoci a evakuace fyzických osob v případě mimořádných událostí,

h) jestliže při práci přichází v úvahu expozice rizikovým faktorům poškozujícím plod v těle matky, **informovat** o tom zaměstnankyně. Těhotné zaměstnankyně, zaměstnankyně, které kojí, a zaměstnankyně-matky do konce devátého měsíce po porodu je dále povinen seznámit s riziky a jejich možnými účinky na těhotenství, kojení nebo na jejich zdraví a učinit potřebná opatření, včetně opatření, která se týkají snížení rizika psychické a fyzické únavy a jiných druhů psychické a fyzické zátěže spojené s vykonávanou prací, a to po celou dobu, kdy je to nutné k ochraně jejich bezpečnosti nebo zdraví dítěte,

i) **umožnit** zaměstnanci nahlížet do evidence, která je o něm vedena v souvislosti se zajišťováním bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,

j) **zajistit** zaměstnancům poskytnutí první pomoci,

k) **nepoužívat** takového způsobu odměňování prací, při kterém jsou zaměstnanci vystaveni zvýšenému nebezpečí újmy na zdraví a jehož použití by vedlo při zvyšování pracovních výsledků k ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců,

l) **zajistit** dodržování zákazu kouření na pracovištích.

5.2 Pracovnílékařské služby

Problematika pracovnílékařských služeb je rozsáhlá a podrobnosti k nim nalezneme v zákoně č. 373/2011 Sb. a v navazující vyhlášce č. 79/2013 Sb.

Pracovnílékařské služby jsou:

- **zdravotní služby preventivní**, jejichž součástí je hodnocení vlivu pracovní činnosti, pracovního prostředí a pracovních podmínek na zdraví,
- **provádění pracovnílékařských prohlídek**, které jsou preventivními prohlídkami, a hodnocení zdravotního stavu za účelem posuzování zdravotní způsobilosti k práci,

- **poradenství** zaměřené na ochranu zdraví při práci a ochranu před pracovními úrazy, nemocemi z povolání a nemocemi souvisejícími s prací,
- **školení v poskytování první pomoci a pravidelný dohled** na pracovištích a nad výkonem práce.

Každý, kdo zaměstnává alespoň jednoho zaměstnance, musí mít dle zákona č. 373/2011 Sb. uzavřenou písemnou smlouvu o poskytování pracovnělékařských služeb s poskytovatelem v oboru všeobecné praktické lékařství nebo v oboru pracovní lékařství.

Pro práce v kategorii první platí výjimka, kdy zaměstnavatel může zajišťovat provádění pracovnělékařských prohlídek, posuzování zdravotní způsobilosti k práci a vydávání lékařských posudků o zdravotní způsobilosti k práci na základě písemné žádosti u registrujícího lékaře zaměstnance či osoby ucházející se o zaměstnání (nejsou-li součástí této práce například rizika ohrožení zdraví dle vyhlášky č. 79/2013 Sb.).

5.3 Riziko ohrožení zdraví

Součástí práce může být i **riziko ohrožení zdraví** vyjmenované ve vyhlášce č. 79/2013 Sb. Na základě přítomnosti tohoto rizika mohou nastat odlišnosti při pracovnělékařských prohlídkách (jiná lhůta periody, jiné vyšetření, nemoci vylučující zdravotní způsobilost k práci).

Mezi tato rizika patří například: práce ve školách a školských zařízeních, činnosti epidemiologicky závažné, obsluha jeřábů a vazači jeřábových břemen, obsluha vysokozdvizných vozíků, řízení motorových vozidel, nakládání s výbušninami, noční práce a další.

5.4 Pracovnělékařské prohlídky

Pracovnělékařským prohlídkám se musí zaměstnanec podrobit a dělíme je na vstupní, periodické, mimořádné, výstupní a následné.

a) Vstupní pracovnělékařská prohlídka

Vstupní prohlídku zaměstnavatel zajišťuje na základě údajů o předpokládaném pracovním zařazení osoby ucházející se o zaměstnání a dále údajů o druhu práce, režimu práce, o rizikových faktorech pracovních podmínek ve vztahu ke konkrétní práci a míře předpokládané expozice rizikovým faktorům pracovních podmínek zhodnocené zaměstnavatelem po projednání s poskytovatelem pracovnělékařských služeb.

Provádí se před vznikem pracovního poměru za účelem zajištění, aby k výkonu práce nebyla zařazena osoba, jejíž zdravotní způsobilost neodpovídá zařazení k předpokládané práci. Kromě vstupu do zaměstnání se tato prohlídka provádí před změnou druhu práce nebo před převedením zaměstnance na jinou práci, pokud jde o práci vykonávanou za odlišných podmínek, než ke kterým byla posouzena zdravotní způsobilost zaměstnance (např. navýšení rizikových či zařazení k výkonu rizikové práce).

b) Periodická pracovnělékařská prohlídka

Provádí se za účelem zjištění včasné změny zdravotního stavu vzniklé v souvislosti se zdravotní náročností vykonávané práce nebo stárnutím organismu, kdy další výkon práce by mohl vést k poškození zdraví posuzovaného zaměstnance, nebo k poškození zdraví jiných osob. Perioda závisí na kategorizaci práce, věku zaměstnance a přítomnosti rizika ohrožení zdraví.

Kategorie práce	Zaměstnanec < 50 let	Zaměstnanec > 50 let
1. kategorie	1x za 6 let	1x za 4 roky
2. kategorie	1x za 4 roky	1x za 2 roky
2. kategorie riziková	1x za 2 roky	1x za 2 roky
3. kategorie	1x za 2 roky	1x za 2 roky
4. kategorie	1x za 1 rok	1x za 1 rok

U zaměstnanců, u kterých je součástí jejich práce riziko ohrožení zdraví, se periodická prohlídka provádí 1x za 4 roky či 1x za 2 roky u zaměstnanců > 50 let. V příloze vyhlášky č. 79/2013 Sb. mohou být periody ještě upraveny odlišněji.

c) Mimořádná pracovnělékařská prohlídka

Provádí se za účelem zjištění zdravotního stavu posuzovaného zaměstnance v případě důvodného předpokladu, že došlo ke ztrátě nebo změně zdravotní způsobilosti k práci (např. po úrazu, nemoci) nebo pokud dojde ke zvýšení míry rizika již dříve zohledněného rizikového faktoru pracovních podmínek. Tuto prohlídku může požadovat zaměstnanec i zaměstnavatel. Mimořádná prohlídka se provádí na základě žádosti předložené zaměstnavatelem z vlastního podnětu nebo podnětu zaměstnance či na základě informace sdělené ošetřujícím lékařem o důvodném podezření, že změnou zdravotního stavu zaměstnance došlo ke změně zdravotní způsobilosti.

d) Výstupní pracovnělékařská prohlídka

Provádí se za účelem zjištění zdravotního stavu zaměstnance v době ukončení výkonu práce, a to s důrazem na zjištění takových změn zdravotního stavu, u kterých lze předpokládat souvislost se zdravotní náročností vykonávané práce.

e) Následná pracovnělékařská prohlídka

Provádí se za účelem včasného zjištění změn zdravotního stavu vzniklých v souvislosti s prací za takových pracovních podmínek, jejichž důsledky se mohou projevit i po ukončení práce, a to za účelem včasného zajištění potřebné zdravotní péče, popřípadě odškodnění.

6. Uved'te povinnosti zaměstnavatelů při pracovních úrazech. Jaké povinnosti souvisí s evidencí úrazů, hlášením úrazů a zasíláním záznamu o úrazu.

6.1 Pracovní úraz

Pojem „**pracovní úraz**“ najdeme definován v ust. § 271k zákona č. 262/2006 Sb. Pracovním úrazem pro účely tohoto zákona je poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, došlo-li k nim nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Jako pracovní úraz se posuzuje též úraz, který zaměstnanec utrpěl pro plnění pracovních úkolů.

Pracovním úrazem není úraz, který se zaměstnanci přihodil na cestě do zaměstnání a zpět.

6.2 Povinnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech a nemocech z povolání

Základním právním předpisem je ust. § 105 zákona č. 262/2006 Sb.:

(1) Zaměstnavatel, u něhož k pracovnímu úrazu došlo, je povinen **objasnit příčiny a okolnosti vzniku** tohoto úrazu za účasti zaměstnance, pokud to zdravotní stav zaměstnance dovoluje, svědků a za účasti odborové organizace a zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a bez vážných důvodů neměnit stav na místě úrazu do doby objasnění příčin a okolností vzniku pracovního úrazu. O pracovním úrazu zaměstnance jiného zaměstnavatele je zaměstnavatel podle věty první povinen **bez zbytečného odkladu uvědomit** zaměstnavatele úrazem postiženého zaměstnance, umožnit mu účast na objasnění příčin a okolností vzniku pracovního úrazu a seznámit ho s výsledky tohoto objasnění.

(2) Zaměstnavatel je povinen **vést v knize úrazů evidenci o všech úrazech**, i když jimi nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo byla způsobena pracovní neschopnost nepřesahující 3 kalendářní dny.

(3) Zaměstnavatel je povinen **vyhotovovat záznamy** a vést dokumentaci o všech pracovních úrazech, jejichž následkem došlo

a) ke zranění zaměstnance s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny,
nebo

b) k úmrtí zaměstnance.

Jedno vyhotovení záznamu o úrazu je povinen zaměstnavatel předat postiženému zaměstnanci a v případě smrtelného pracovního úrazu jeho rodinným příslušníkům.

(4) Zaměstnavatel je povinen **ohlásit pracovní úraz a zaslat záznam o úrazu** stanoveným orgánům a institucím.

(5) Zaměstnavatel je povinen **přijímat opatření proti opakování pracovních úrazů**.

Prováděcím právním předpisem je nařízení vlády č. 201/2010 Sb. a pro statistické účely se smrtelným pracovním úrazem rozumí takové poškození zdraví, na jehož následky úrazem postižený zaměstnanec nejpozději do 1 roku zemřel.

6.3 Povinnosti zaměstnavatele v souvislosti s evidencí úrazů

Zaměstnavatel vede evidenci o úrazech v **knize úrazů**. Evidence obsahuje tyto údaje:

- a) jméno, popřípadě jména, a příjmení úrazem postiženého zaměstnance
- b) datum a hodinu úrazu,
- c) místo, kde k úrazu došlo,
- d) činnost, při níž k úrazu došlo,
- e) počet hodin odpracovaných bezprostředně před vznikem úrazu,
- f) celkový počet zraněných osob,
- g) druh zranění a zraněná část těla podle přílohy č. 3 k tomuto nařízení,
- h) popis úrazového děje,
- i) druh úrazu,
- j) zdroj úrazu,
- k) příčiny úrazu,
- l) jména svědků úrazu,
- m) jméno a pracovní zařazení toho, kdo údaje zaznamenal.

Do knihy úrazů se uvádí i úraz zaměstnance, který byl vyslán nebo dočasně přidělen k jinému zaměstnavateli.

Z výše uvedeného vyplývá, že zaměstnavatel vede evidenci všech úrazů v knize úrazů v **elektronické nebo listinné podobě**. Zaměstnavatel na základě šetření příčin a okolností vzniku úrazu nemusí vždy dojít k závěru, že vzniklý úraz naplňuje znaky pracovního úrazu ve smyslu § 271k) zákona č. 262/2006 Sb. Pokud nedojde ke shodě mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, pak o uznání pracovního úrazu může rozhodnout pouze soud.

Zaměstnavatel vydá zaměstnanci na jeho žádost potvrzenou kopii nebo výpis údajů v knize úrazů o jeho úrazu; dojde-li ke smrtelnému úrazu, zaměstnavatel je vydá rodinným příslušníkům zaměstnance na jejich žádost.

6.4 Hlášení pracovních úrazů

Zaměstnavatel **ohlásí pracovní úraz** bez zbytečného odkladu

- a) územně příslušnému útvaru Policie České republiky, nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že v souvislosti s pracovním úrazem byl spáchán trestný čin,
- b) odborové organizaci a zástupci pro oblast BOZP,

- c) příslušnému oblastnímu inspektorátu práce, došlo-li k úrazu u fyzické nebo právnické osoby, která podle jiného právního předpisu podléhá jeho kontrolní působnosti, a trvá-li hospitalizace úrazem postiženého zaměstnance více než 5 dnů nebo lze-li vzhledem k povaze zranění takovou dobu hospitalizace předpokládat,
- d) příslušnému obvodnímu báňskému úřadu, podléhá-li činnost, pracoviště nebo technické zařízení vrchnímu dozoru podle jiného právního předpisu, jde-li o závažný pracovní úraz podle jiného právního předpisu,
- e) zaměstnavateli, který zaměstnance k práci u něho vyslal nebo dočasně přidělil.

Zaměstnavatel **ohlásí smrtelný pracovní úraz** bez zbytečného odkladu

- a) územně příslušnému útvaru Policie České republiky,
- b) odborové organizaci a zástupci pro oblast BOZP,
- c) příslušnému oblastnímu inspektorátu práce, došlo-li k úrazu u fyzické nebo právnické osoby, která podle jiného právního předpisu podléhá jeho kontrolní působnosti,
- d) příslušnému obvodnímu báňskému úřadu, podléhá-li činnost, pracoviště nebo technické zařízení vrchnímu dozoru podle jiného právního předpisu,
- e) zaměstnavateli, který zaměstnance k práci u něho vyslal nebo dočasně přidělil,
- f) zdravotní pojišťovně, u které byl smrtelným pracovním úrazem postižený zaměstnanec pojištěn.

6.5 Záznam o úrazu

Záznam o úrazu vyhotovuje zaměstnavatel úrazem postiženého zaměstnance neprodleně, nejpozději však do 5 pracovních dnů ode dne, kdy se o úrazu dozvěděl. Záznam o úrazu předá zaměstnavatel bez zbytečného odkladu oprávněným osobám.

Vzor záznamu o úrazu je uveden v příloze č. 1 k výše uvedenému nařízení.

Zaměstnavatel **zašle záznam o úrazu** za uplynulý kalendářní měsíc nejpozději do pátého dne následujícího měsíce

- a) územně příslušnému útvaru Policie České republiky, nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že v souvislosti s pracovním úrazem byl spáchán trestný čin,
- b) příslušnému oblastnímu inspektorátu práce, došlo-li k úrazu u fyzické nebo právnické osoby, která podle jiného právního předpisu podléhá jeho kontrolní působnosti,
- c) příslušnému obvodnímu báňskému úřadu, podléhá-li činnost, pracoviště nebo technické zařízení vrchnímu dozoru podle jiného právního předpisu,
- d) zdravotní pojišťovně, u které je pracovním úrazem postižený zaměstnanec pojištěn.

V případě **smrtelného pracovního úrazu zašle zaměstnavatel záznam o úrazu nejpozději do 5 dnů** ode dne, kdy se o úrazu dozvěděl,

- a) územně příslušnému útvaru Policie České republiky,

- b) příslušnému oblastnímu inspektorátu práce, došlo-li k úrazu u fyzické nebo právnické osoby, která podle jiného právního předpisu podléhá jeho kontrolní působnosti,
- c) příslušnému obvodnímu báňskému úřadu, podléhá-li činnost, pracoviště nebo technické zařízení vrchnímu dozoru podle jiného právního předpisu,
- d) zdravotní pojišťovně, u které byl smrtelným pracovním úrazem postižený zaměstnanec pojištěn.

Zaměstnavatel zašle pro účely likvidace pojistných událostí z důvodu zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání záznam o úrazu i organizační jednotce pojišťovny, u které je pro tento účel pojištěn.

Záznam o úrazu - hlášení změn

Byl-li zaměstnavatelem odeslán záznam o úrazu a následně se zaměstnavatel dozví o skutečnostech, které vedou ke změně v něm uvedených údajů, vyhotoví zaměstnavatel úrazem postiženého zaměstnance záznam o úrazu - hlášení změn.

Záznam o úrazu i záznam o úrazu - hlášení změn zasílá zaměstnavatel elektronicky nebo v listinné podobě.

6.6 Další informace k pracovním úrazům

- **Zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele** za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání - každý zaměstnavatel, který zaměstnává alespoň jednoho zaměstnance, musí být pro případ své odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání pojištěn.
- Příslušnost útvaru Policie České republiky a správních úřadů podle se řídí místem, kde došlo k úrazu nebo smrtelnému pracovnímu úrazu.
- Státní úřad inspekce práce vede ve svém informačním systému informace o pracovních úrazech, a to na základě obdržených záznamů o úrazech od zaměstnavatelů. Tyto úrazy můžeme rozdělit na následující pracovní úrazy:
 - a) **ostatní** - s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny,
 - b) **tzv. závažné** - je-li hospitalizace úrazem postiženého zaměstnance více než 5 dnů
 - c) **smrtelné**.
- Na webových stránkách SÚIP je k dispozici každoroční **zpráva o pracovní úrazovosti**.

7. Jaké činnosti vykonává pověřená organizace zřízená MPSV dle zákona č. 250/2021 Sb. k plnění úkolů v oblasti bezpečnosti provozu vyhrazených technických zařízení? Co se rozumí pojmem „vyhrazené technické zařízení“?

7.1 Technická inspekce České republiky – pověřená organizace

TIČR jako pověřená organizace dle zákona č. 250/2021 Sb. na území České republiky při výkonu činností v oblasti bezpečnosti provozu vyhrazených technických zařízení:

- a) podává na vyžádání **odborná stanoviska** o tom, zda jsou při projektování, konstrukci, montáži, provozu, obsluze, opravách, údržbě a revizi vyhrazených technických zařízení splněny požadavky bezpečnosti provozu vyhrazených technických zařízení,
- b) provádí u vyhrazených technických zařízení I. třídy **prohlídky a zkoušky** nebo se na těchto zařízeních zúčastňuje zkoušek, na základě kterých vydává osvědčení, zda vyhrazená technická zařízení splňují požadavky právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, a potvrzuje úspěšné výsledky zkoušek; u vyhrazených tlakových zařízení po opravách, a to parních a kapalinových kotlů s pracovním nebo nejvyšším dovoleným tlakem 16 bar a vyšším a tlakových nádob s pracovním nebo nejvyšším dovoleným tlakem 25 bar a vyšším provádí prohlídky a zkoušky nebo se zúčastňuje zkoušek na vyhrazených technických zařízeních bez ohledu na zařazení do třídy,
- c) **prověřuje odbornou způsobilost právnických osob a podnikajících fyzických osob** k montáži, opravám, revizím, zkouškám vyhrazených technických zařízení a k plnění nádob plyny a vydává jim k tomu oprávnění podle § 8,
- d) **prověřuje odbornou způsobilost fyzické osoby** k montáži, opravám, revizím a zkouškám vyhrazených technických zařízení a uděluje o tom osvědčení podle § 11,
- e) **prověřuje odbornou způsobilost obsluhy** jako topiče parních a kapalinových kotlů,
- f) **vede evidenci právnických osob a podnikajících fyzických osob, které získaly oprávnění** podle § 8, a poskytuje tyto informace pro potřeby jiných orgánů podle jiných právních předpisů a veřejnosti,
- g) **vede evidenci revizních techniků** a poskytuje tyto informace pro potřeby jiných orgánů podle jiných právních předpisů a veřejnosti.

Zřizovatelem TIČR jako pověřené organizace je MPSV na základě zřizovací listiny a je i jejím nadřízeným správním orgánem.

Osvědčení o odborné způsobilosti vydané dle zákona č. 250/2021 Sb. k činnostem na vyhrazených technických zařízeních vydané TIČR má **platnost 5 let** ode dne vydání.

Oprávnění vydané dle zákona č. 250/2021 Sb. organizacím a podnikajícím fyzickým osobám k výrobě, montáži, opravám, revizím, zkouškám vyhrazených technických zařízení a k plnění nádob plyny mají **platnost 10 let** ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o vydání oprávnění.

TIČR jako pověřená organizace provádí činnosti za poplatky v souladu se zákonem č. 250/2021 Sb. a prováděcím nařízením vlády. Správu poplatků za odbornou činnost vykonává pověřená organizace. Poplatek za odbornou činnost pověřené organizace je příjmem pověřené organizace. Rozpočet pověřené organizace se pro účely správy poplatku za odbornou činnost považuje za veřejný rozpočet.

Činnost TIČR jako pověřené organizace se nevztahuje na:

- posuzování shody výrobků před jejich uvedením na trh nebo provozu, u nichž jsou požadavky na jejich ověření stanoveny jiným právním předpisem,
- činnost, pracoviště a technická zařízení, podléhající doзору orgánu veřejné správy podle jiných právních předpisů.

Zaměstnanci pověřené organizace jsou povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se dozvěděli v souvislosti s výkonem činnosti podle tohoto zákona, a nezneužívat takto získaných informací. Povinnost mlčenlivosti zaměstnance pověřené organizace trvá i po skončení jeho pracovněprávního vztahu.

TIČR jako pověřená organizace nemá oprávnění udělovat sankce, vydávat rozhodnutí o zákazu činnosti, zákazu provozu vyhrazených technických zařízení, odejmutí nebo omezení osvědčení a oprávnění právníkům a podnikajícím fyzickým osobám. Tato pravomoc přísluší Státnímu úřadu inspekce práce dle zákona č. 251/2005 Sb.

7.2 Vyhrazená technická zařízení

Vyhrazená technická zařízení se zařazují **podle míry rizika**, které svým provozem vyvolávají, do tříd, skupin a podskupin.

Vyhrazená technická zařízení s nejvyšší mírou rizika se zařazují do I. třídy; vyhrazená plynová zařízení se podle své základní technologické funkce zařazují do skupin.

Zvýšená míra rizika vyhrazeného technického zařízení je určena podle míry ohrožení života, zdraví a bezpečnosti fyzických osob při provozu tohoto zařízení.

Základní technologická funkce vyhrazeného technického zařízení se určuje podle účelu jeho použití, přičemž se zohledňuje míra rizika vyhrazeného technického zařízení v závislosti na jeho fyzikálních a technických vlastnostech, závažnosti možných následků nehodové události pro život, zdraví a bezpečnost fyzických osob nebo podle počtu fyzických osob v ohrožení.

Stav vyhrazených technických zařízení se při jejich kontrole, zkouškách nebo revizích až do doby jejich rekonstrukce posuzuje podle právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci platných a účinných v době uvedení těchto zařízení do provozu.

Pro **vyhrazená elektrická zařízení** platí **NV č. 190/2022 Sb.** Vyhrazenými elektrickými zařízeními jsou např.: zařízení pro výrobu, přeměnu, přenos, rozvod, distribuci a odběr

elektrické energie a elektrické instalace, staveb a technologii, zařízení určená k ochraně před účinky atmosférické nebo statické elektřiny.

Pro vyhrazená plynová zařízení platí NV č. 191/2022 Sb. Vyhrazenými plynovými zařízeními jsou např.: zařízení pro výrobu a úpravu plynů, zařízení pro skladování a přepravu plynů, zařízení pro plnění nádob plyny, včetně tlakových stanic.

Pro vyhrazená tlaková zařízení platí NV č. 192/2022 Sb. Vyhrazenými tlakovými zařízeními jsou např.: parní a kapalinové kotle, jejichž nejvyšší pracovní tlak přesahuje 0,5 bar a teplota pracovní tekutiny převyšuje při tomto tlaku bod varu pracovní látky, tlakové nádoby stabilní, jejichž nejvyšší pracovní tlak přesahuje 0,5 bar a které obsahují plyny, páry nebo žíravé, toxické a výbušné kapaliny o jakékoliv teplotě nebo jakékoliv kapaliny o teplotě převyšující jejich bod varu při přetlaku 0,5 bar.

Pro vyhrazená zdvihací zařízení platí NV č. 193/2022 Sb. Vyhrazenými zdvihacími zařízeními jsou např.: jeřáby a zdvihadla včetně kladkostrojů motorickým pohonem o nosnosti přesahující 1000 kg a jeřáby a zdvihadla včetně kladkostrojů s ručním pohonem o nosnosti přesahující 5000 kg, včetně instalovaného zařízení pro uchopení a zavěšení břemen.

Požadavky na **odbornou způsobilost k výkonu činnosti na elektrických zařízeních a na odbornou způsobilost v elektrotechnice stanoví NV č. 194/2022 Sb.** Uvedené nařízení vlády mimo jiné rozděluje odbornou způsobilost k výkonu činnosti na elektrických zařízeních na osobu poučenou, osobu znalou, elektrotechnika, vedoucího elektrotechnika a revizního technika.

8. Vyjmenujte a popište základní práva a povinnosti podnikajících fyzických osob v oblasti bezpečnosti práce, ve kterých základních předpisech jsou zakotveny.

Oblast BOZP, včetně povinností a práv podnikajících fyzických osob (OSVČ) je upravena v celé řadě právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP.

8.1 Zákon č. 309/2006 Sb.

Ust. **§ 12 zákona č. 309/2006 Sb.** uvádí, že na právní vztahy týkající se zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy, pokud se jedná o podnikající fyzickou osobu, se vztahuje § 101 odst. 1 a 2, § 102, § 104 a § 105 zákona č. 262/2006 Sb. v návaznosti na **ust. § 13 zákona č. 309/2006 Sb.**, kdy tam, kde se v zákoně č. 262/2006 Sb. nebo v části první zákona č. 309/2006 Sb. uvádí zaměstnavatel nebo zaměstnanec, rozumí se tím i osoba uvedená v ust. § 12 zákona č. 309/2006 Sb.

8.2 Zákon č. 262/2006 Sb.

§ 101

- (1) Zaměstnavatel je povinen zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu práce (dále jen "rizika").
- (2) Péče o bezpečnost a ochranu zdraví při práci uložená zaměstnavateli podle odstavce 1 nebo zvláštními právními předpisy je nedílnou a rovnocennou součástí pracovních povinností vedoucích zaměstnanců na všech stupních řízení v rozsahu pracovních míst, která zastávají.

§ 102

- (1) Zaměstnavatel je povinen vytvářet bezpečné a zdravé neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.
- (2) Prevencí rizik se rozumí všechna opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a z opatření zaměstnavatele, která mají za cíl předcházet rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik.
- (3) Zaměstnavatel je povinen soustavně vyhledávat nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, zjišťovat jejich příčiny a zdroje. Na základě tohoto zjištění vyhledávat a hodnotit rizika a přijímat opatření k jejich odstranění a provádět taková opatření, aby v důsledku příznivějších pracovních podmínek a úrovně rozhodujících faktorů práce dosud zařazené podle zvláštního právního předpisu jako rizikové mohly být zařazeny do kategorie nižší. K tomu je povinen pravidelně kontrolovat úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, zejména

stav výrobních a pracovních prostředků a vybavení pracovišť a úroveň rizikových faktorů pracovních podmínek, a dodržovat metody a způsob zjištění a hodnocení rizikových faktorů podle zvláštního právního předpisu.

(4) Není-li možné rizika odstranit, je zaměstnavatel povinen je vyhodnotit a přijmout opatření k omezení jejich působení tak, aby ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců bylo minimalizováno. Přijatá opatření jsou nedílnou a rovnocennou součástí všech činností zaměstnavatele na všech stupních řízení. O vyhledávání a vyhodnocování rizik a o přijatých opatřeních podle věty první je zaměstnavatel povinen vést dokumentaci.

(5) Při přijímání a provádění technických, organizačních a jiných opatření k prevenci rizik je zaměstnavatel povinen vycházet ze všeobecných preventivních zásad, kterými se rozumí

- a) omezování vzniku rizik,
- b) odstraňování rizik u zdroje jejich původu,
- c) přizpůsobování pracovních podmínek potřebám zaměstnanců s cílem omezení působení negativních vlivů práce na jejich zdraví,
- d) nahrazování fyzicky namáhavých prací novými technologickými a pracovními postupy,
- e) nahrazování nebezpečných technologií, výrobních a pracovních prostředků, surovin a materiálů méně nebezpečnými nebo méně rizikovými, v souladu s vývojem nejnovějších poznatků vědy a techniky,
- f) omezování počtu zaměstnanců vystavených působení rizikových faktorů pracovních podmínek překračujících nejvyšší hygienické limity a dalších rizik na nejnižší počet nutný pro zajištění provozu,
- g) plánování při provádění prevence rizik s využitím techniky, organizace práce, pracovních podmínek, sociálních vztahů a vlivu pracovního prostředí,
- h) přednostní uplatňování prostředků kolektivní ochrany před riziky oproti prostředkům individuální ochrany,
- i) provádění opatření směřujících k omezování úniku škodlivin ze strojů a zařízení,
- j) udílení vhodných pokynů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

(6) Zaměstnavatel je povinen přijmout opatření pro případ zdolávání mimořádných událostí, jako jsou havárie, požáry a povodně, jiná vážná nebezpečí a evakuace zaměstnanců včetně pokynů k zastavení práce a k okamžitému opuštění pracoviště a odchodu do bezpečí; při poskytování první pomoci spolupracuje s poskytovatelem pracovnělékařských služeb. Zaměstnavatel je povinen zajistit a určit podle druhu činnosti a velikosti pracoviště potřebný počet zaměstnanců, kteří organizují poskytnutí první pomoci, zajišťují přivolání zejména poskytovatele zdravotnické záchranné služby, Hasičského záchranného sboru České republiky a Policie České republiky a organizují evakuaci zaměstnanců. Zaměstnavatel je povinen zajistit ve spolupráci

s poskytovatelem pracovnělékařských služeb jejich vyškolení a vybavení v rozsahu odpovídajícím rizikům vyskytujícím se na pracovišti.

(7) Zaměstnavatel je povinen přizpůsobovat opatření měnícím se skutečností, kontrolovat jejich účinnost a dodržování a zajišťovat zlepšování stavu pracovního prostředí a pracovních podmínek.

§ 104

Osobní ochranné pracovní prostředky, pracovní oděvy a obuv, mycí, čisticí a dezinfekční prostředky a ochranné nápoje: OSVČ zpracuje seznam OOPP na základě vyhodnocených rizik pro svou pracovní činnost podle požadavků prováděcího předpisu č. 390/2021 Sb., není-li možné rizika odstranit nebo dostatečně omezit prostředky kolektivní ochrany nebo opatřeními v oblasti organizace práce.

§ 105

Povinnosti zaměstnavatele, a tedy i OSVČ, při pracovních úrazech a nemocech z povolání: Vede v knize úrazů evidenci o všech úrazech, i když jimi nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo byla způsobena pracovní neschopnost nepřesahující 3 kalendářní dny. Je povinen vyhotovovat záznamy a vést dokumentaci o všech pracovních úrazech, jejichž následkem došlo k pracovní neschopnosti je povinen ohlásit pracovní úraz a zaslat záznam o úrazu stanoveným orgánům a institucím. Podrobnější požadavky na způsob hlášení úrazů a zpracování, včetně hlášení změn, jsou uvedeny v NV č. 201/2010 Sb.

Ve své podstatě platí pro OSVČ stejné dodržování právních a ostatních předpisů v oblasti BOZP, včetně požadavků stanovených pro oblast VTZ, jako i např. dalších předpisů hygienických a protiepidemických, technických předpisů, technických dokumentů a technických norem, stavebních předpisů, dopravních předpisů, předpisů o požární ochraně a předpisů o zacházení s hořlavinami, výbušninami, zbraněmi, radioaktivními látkami, chemickými látkami a chemickými směsmi a jinými látkami škodlivými zdraví, pokud upravují otázky týkající se ochrany života a zdraví apod.

8.3 Základní práva podnikajících fyzických osob (OSVČ)

Listina základních práv a svobod Čl. 3: je součástí ústavního pořádku ČR. Stanoví základní práva a svobody, které vychází z mezinárodních smluv, jimiž je ČR vázána.

Uvedená základní práva, která jsou součástí sociálních práv, jsou podrobně rozpracována v zákonech, zejména v zákoně č. 262/2006 Sb., v zákoně č. 309/2006 Sb., v zákoně č. 258/2000 Sb., a ve vyhláškách a nařízeních vlády vydaných k provedení těchto zákonů.

Bližší podmínky při zajišťování bezpečnosti při práci vychází z evropských směrnic (např. Směrnice 89/391/EHS o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci) a mezinárodních smluv, které byly zakomponovány do právního řádu České republiky, tj. národních zákonů a jejich prováděcích předpisů.

V návaznosti na Čl. 31 Listiny základních práv a svobod máme zákon č. 258/2000 Sb. Ochrana veřejného zdraví je soubor činností a opatření vedoucích k vytvoření a ochraně životních a pracovních podmínek. Zahrnuje také opatření k zabránění šíření infekčních a jiných chorob a ochranu zdraví při práci. Cílem je zajištění příznivého životního prostředí z hlediska jeho zdravotní nezávadnosti pro člověka.

9. Popište, co obsahuje Listina základních práv a svobod, zákon č. 262/2006 Sb., a zákon č. 309/2006 Sb., ve vztahu k BOZP? Uveďte základní práva.

9.1 Listina základních práv a svobod

Listina základních práv a svobod má ve svém dělení celkem 6 hlav. Právě její hlava druhá uvádí lidská práva a základní svobody, oddíl první základní lidská práva a svobody, oddíl druhý politická práva.

Pokud navážeme na první oddíl, tj. základní lidská práva a svobody, tak dle jeho ust. Čl. 5: „Každý je způsobilý mít práva“. Konkrétně tak můžeme mezi základní práva uvést, že každý má právo na život (Čl. 6), právo na zachování lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a chránění jména, ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života, právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním a jiným zneužíváním údajů o své osobě (vše v Čl. 10), právo vlastnit majetek (Čl. 11).

Z pohledu svobody se pak jedná např. o zaručení osobní svobody (Čl. 8), svobody pohybu a pobytu (Čl. 14) apod. Z politických práv můžeme uvést právo na informace, se kterým souvisí svoboda projevu (Čl. 17), právo pokojně se shromažďovat (Čl. 19), právo zakládat politické strany a politická hnutí a sdružovat se v nich (Čl. 20), volební právo (Čl. 21) apod.

Hlava třetí Listiny základních práv a svobod pojednává o právech národnostních a etnických menšin, hlava pátá o právu na soudní a jinou právní ochranu.

Hlava čtvrtá – hospodářská, sociální a kulturní práva vymezuje i některá práva ve vztahu k BOZP.

Konkrétně tak mají zaměstnanci právo na uspokojivé pracovní podmínky (Čl. 28), kdy podrobnosti stanoví zákon. Z pohledu žen, mladistvých a osob zdravotně postižených se jedná o právo na zvláštní pracovní podmínky a na zvýšenou ochranu zdraví při práci (Čl. 29). Uvedené také podporuje právo na ochranu zdraví (Čl. 31). V souvislosti s problematikou BOZP je na místě také uvést odborové organizace, jejichž základní vymezení uvádí Čl. 27 Listiny základních práv a svobod.

9.2 Zákon č. 262/2006 Sb.

Vzhledem k tomu, že zákoník práce je hlavním právním předpisem vztahujícím se k základním pracovněprávním vztahům, obsahuje v sobě i část pátou (ust. §§ 101 – 108), Bezpečnost a ochrana zdraví při práci. Ustanovení jednotlivých paragrafů můžeme shrnout následovně:

- **§ 101** – základní vymezení pojmu rizika; povinnost vedoucích zaměstnanců; písemná informovanost o rizicích a přijatých opatřeních mezi více zaměstnavateli; BOZP fyzických osob; náklady na BOZP.
- **§ 102** – bližší vymezení rizik; prevence rizik; povinnost vedení dokumentace o vyhledávání a vyhodnocení rizik a přijatých opatření; všeobecné preventivní zásady; opatření pro zdolávání mimořádných událostí atd.

- **§ 103** – povinnosti zaměstnavatele, např. nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával práce, které neodpovídají jeho schopnost a zdravotní způsobilosti, seznámit zaměstnance s riziky, přijatými opatřeními, dostatečně jim poskytnout informace k dané práci a pracovišti; problematika školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP.
- **§ 104** – osobní ochranné pracovní prostředky, pracovní oděvy a obuv, mycí, čisticí a dezinfekční prostředky a ochranné nápoje – vymezení povinností zaměstnavatele jejich poskytování; odkaz na prováděcí právní předpis nařízení vlády č. 390/2021 Sb.
- **§ 105** – povinnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech a nemocech z povolání – vymezení povinností zaměstnavatele, povinnost ohlášení pracovního úrazu a vyhotovení záznamu a vedení evidence; s odkazem na jejich bližší vymezení v nařízení vlády č. 201/2010 Sb.
- **§ 106** – práva a povinnosti zaměstnance, např. právo na zajištění BOZP, povinnost zaměstnance dodržovat právní a ostatní předpisy a pokyny zaměstnavatele k zajištění BOZP, s nimiž byl řádně seznámen.
- **§ 107** – odkaz na zákon č. 309/2006 Sb.
- **§ 108** – účast zaměstnanců na řešení otázek BOZP; povinnosti zaměstnavatele vůči odborovým organizacím a zástupci pro BOZP apod.

9.3 Zákon č. 309/2006 Sb.

Zákon č. 309/2006 Sb. rozšiřuje práva a povinnosti vyplývající zaměstnavateli z předchozích ustanovení zákona č. 262/2006 Sb.

Ustanovení jednotlivých paragrafů můžeme shrnout následovně:

- **§ 2** – požadavky na pracoviště a pracovní prostředí – bezpečnost a ochrana zdraví na pracovištích, úklid pracovišť, volné únikové cesty; s odkazem na NV č. 101/2005 Sb.
- **§ 3** – požadavky na pracoviště a pracovní prostředí na staveništi – např. vymezení povinností zhotovitele; s odkazem na NV č. 591/2006 Sb.
- **§ 4** – požadavky na výrobní a pracovní prostředky a zařízení – vybavenost ochrannými zařízeními, pravidelné revize a zkoušky; s odkazem na NV č. 378/2001 Sb.,
- **§ 5** – požadavky na organizaci práce a pracovní postupy – bezpečné pracovní postupy bez jednotvárných činností, bez ohrožení padajícími předměty, chránění proti pádu, neohrožení dopravou apod.; zde je prováděcích právních předpisů více, např. v souvislosti s organizací práce a stanovení pracovních postupů, aby byli zaměstnanci chráněni proti pádu nebo zřícení souvisí NV č. 362/2005 Sb.
- **§ 6** – bezpečnostní značky, značení a signály – povinnosti zaměstnavatele je umístit a zavést, seznámit s nimi zaměstnance; s odkazem na NV č. 375/2017 Sb.
- **§ 7** – rizikové faktory pracovních podmínek a kontrolovaná pásma.
- **§ 8** – zákaz výkonu některých prací – např. zákaz práce s azbestem.
- **§ 9** – odborná způsobilost – např. pojem odborně způsobilá osoba k zajišťování úkolů v prevenci rizik (tzv. OZO).
- **§ 10** – předpoklady odborné způsobilosti fyzické osoby k zajišťování úkolů v prevenci rizik a odborné způsobilosti fyzické osoby k činnostem koordinátora BOZP na staveništi včetně problematiky osvědčení u uvedených fyzických osob.
- **§ 11** – zvláštní odborná způsobilost – např. předpoklady zvláštně odborně způsobilého zaměstnance k činnostem na technických zařízeních.

- **§ 12** – např. povinnosti v BOZP pro osoby samostatně výdělečně činné.
- **§ 14 - § 18** – problematika týkající se dalších úkolů zadavatele stavby, jejího zhotovitele, popřípadě fyzické osoby, která se podílí na zhotovení stavby, dále také koordinátora BOZP na staveništi.

10. Vysvětlete pojem uznávání odborných kvalifikací a podle jakého zákona se v ČR při tomto uznávání postupuje a uveďte hlavní důvody zavedení tohoto systému a tzv. regulovaná povolání v oblasti bezpečnosti práce v ČR.

Centrálním uznávacím orgánem odborných kvalifikací je MŠMT, které je i Centrem pro uznávání odborných kvalifikací a koordinuje veškeré aktivity v této oblasti. Uznávacími orgány jsou ministerstva, ústřední orgány státní správy a profesní komory, do jejichž působnosti jednotlivé regulované profese spadají.

Právní rámec uznávání odborných kvalifikací v ČR tvoří především zákon č. 18/2004 Sb., který spadá do působnosti MŠMT. Dílčí úpravu nalezneme i v některých dalších zákonech, které přímo upravují podmínky přístupu k určitým profesním činnostem.

Základní zásady uznávání odborné kvalifikace - postup

Obecný systém uznávání se vztahuje na povolání, na která se nevztahují specifická pravidla uznávání, kdy odborník, respektive výkon jeho činnosti, neodpovídá požadavkům stanoveným v jiných systémech uznávání. Tento systém je založen na zásadě vzájemného uznávání, aniž je dotčeno uplatňování vyrovnávacích opatření. Mohou však v této souvislosti vzniknout velké rozdíly mezi přípravou, kterou daný člověk obdržel, a přípravou požadovanou v hostitelském členském státě. Vyrovnávací opatření může být ve formě adaptačního období nebo zkoušky způsobilosti. Správní orgány, profesní komory a zaměstnavatelé mohou pro výkon regulované činnosti v České republice vyžadovat od uchazeče splnění pouze těch podmínek, které zvláštní právní předpis vyžaduje od občana České republiky, který získal odbornou kvalifikaci v České republice.

Žadatel však musí mít kvalifikaci na základě odborné přípravy získané v jiném členském státě, která potvrzuje úroveň odborné přípravy odpovídající nejméně úrovni bezprostředně pod tím, co vyžaduje příslušný hostitelský členský stát.

Při uznávání odborné praxe se rozděluje, zda se jedná o osobu samostatně výdělečně činnou nebo zaměstnance. V úvahu se také bere předchozí odborná příprava a uznávání odborného výcviku.

Nicméně doklady o veškeré předchozí odborné přípravě musí být poskytnuty prostřednictvím osvědčení, které členský stát uznává nebo které za platné považuje příslušné profesní sdružení.

V této souvislosti však existuje i automatické uznávání kvalifikací na základě koordinace minimálních požadavků, kdy se např. jedná o následující povolání: lékaře, zdravotní sestry a ošetřovatele odpovědné za všeobecnou péči, zubní lékaře apod.

Uznávací orgán může prováděcím právním předpisem nebo stavovským předpisem stanovit přiměřené omezení rozsahu části odborného výcviku, jež může být prováděna v zahraničí a bude uznána v České republice. Uznání odborného výcviku nenahrazuje požadavky na absolvování zkoušky, kterou je podmíněn přístup k dané činnosti.

Žádost

Uchazeč předkládá žádost o uznání odborné kvalifikace uznávacímu orgánu. Uchazeč může žádost předložit i ministerstvu, které ji bez zbytečného odkladu postoupí uznávacímu orgánu. Uchazeč může současně požádat o uznání jiné způsobilosti. Uzná-li uznávací orgán odbornou kvalifikaci uchazeče, vydá o tom rozhodnutí, které může být:

- kladné,
- záporné nebo,
- v případě velkých rozdílů dosažených a požadovaných podmínek pro výkon, může uznávání orgán uložit kompenzační opatření. Uchazeč může vybrat mezi:
 - adaptačním obdobím (obecně nesmí překročit 3 roky) nebo
 - rozdílovou zkouškou.

Evropský profesní průkaz

Evropský profesní průkaz je elektronický postup, díky kterému si můžete nechat uznat svou odbornou kvalifikaci v jiné zemi EU. Uznávací orgán vydává evropský profesní průkaz na základě žádosti přijaté v systému IMI. Uznávací orgán dále přijímá od žadatelů v ČR žádosti o vydání evropského profesního průkazu, zadává je do systému IMI a zajišťuje související činnosti. Uznávací orgán jako orgán hostitelského členského státu) vydává evropský profesní průkaz pro dočasný a příležitostný výkon předmětné činnosti s vlivem na život, zdraví nebo bezpečnost osob s účinky rozhodnutí o ověření kvalifikace podle § 36b.

Uznávací orgán jako orgán domovského členského státu vydává evropský profesní průkaz pro dočasný či příležitostný výkon předmětné činnosti bez vlivu na život, zdraví nebo bezpečnost osob, přijímá žádost o evropský profesní průkaz pro usazení a dočasný či příležitostný výkon předmětné činnosti s vlivem na život, zdraví nebo bezpečnost osob s účinky. Osvědčení se zadává ji do systému IMI a zajišťuje související činnosti. O Evropský profesní průkaz můžete zažádat, pokud máte např. kvalifikaci následujících profesí, jako jsou: zdravotní sestra, ošetrovatel odpovědný za všeobecnou péči, farmaceut, fyzioterapeut, horský vůdce apod.

Regulovaná povolání a činnosti

Zaměřuje se na posouzení znalostí a schopností konkrétní osoby, přičemž tyto znalosti a schopnosti sice mohou být doloženy dokladem o formální kvalifikaci (vzdělání a přípravě), ale také mohou být doloženy dokladem o faktickém výkonu dané činnosti nebo jiným dokladem. Výsledkem procesu profesního uznávání je rozhodnutí o tom, zda dotyčná osoba má dostatečné znalosti a schopnosti, aby mohla vykonávat konkrétní povolání nebo činnost. Regulovaným povoláním nebo činností se rozumí takové povolání nebo činnost, pro jejichž výkon jsou právními předpisy členského státu EU předepsány určité požadavky, bez jejichž splnění nemůže osoba toto povolání či činnost.

Problematika vzájemného uznávání odborných kvalifikací pro účely výkonu povolání, se v České republice týká cca 330 povolání a odborných činností, u nichž jsou právním předpisem upraveny podmínky přístupu k těmto povoláním a odborným činnostem a podmínky jejich výkonu.

Profesní praxe

Tuto je možno uznat u činností, které jsou taxativně vypsány v příloze IV směrnice 2005/36/ES. Platí pro ně jiné podmínky než u obecného systému, V tomto případě se jedná o pracovní činnost řemeslnou obecně a to, například z oblasti stavebnictví, dopravy a jiné. Zákon č. 18/2004 Sb. v ust. § 18 odst. 1 rozlišuje jednotlivé seznamy přílohy IV směrnice. Podle toho se pak liší kombinace i doba, jak dlouho musel uchazeč v domovském státě pracovat v příslušné profesi jako osoba samostatně výdělečně činná, aby mu byla příslušná kvalifikace uznána.

Regulovaná povolání v oblasti BOZP

V oblasti BOZP v současné době existují 2 regulovaná povolání, a to Koordinátor BOZP na staveništi a odborně způsobilá osoba v prevenci rizik. Uznávacím orgánem těchto povolání je Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Osvědčení o odborné způsobilosti

Uznávací orgán v ČR vydá osvědčení na základě žádosti žadatele. Osvědčení a jeho způsob vydání je uveden v zákoně č. 18/2004 Sb. a je určeno občanům ČR, jiné země EU, Evropského hospodářského prostoru (Island, Lichtenštejnsko, Norsko) a Švýcarska, kteří získali odbornou kvalifikaci (vzdělání, praxi atd.) v ČR a hodlají tuto kvalifikaci uplatnit prostřednictvím regulované činnosti v jiné členské zemi. Uvedené osvědčení pak slouží jako jedno z podkladů pro žádost o uznání odborné kvalifikace, kterou je nutné předložit kompetentnímu uznávacímu orgánu v jiné členské zemi tak, aby žadatel mohl vykonávat regulovanou činnost, ke které je kvalifikován. Osvědčení je zpoplatněno správním poplatkem ve výši 1.000 Kč.

11. Vysvětlete pojem profesní kvalifikace v souvislosti s ověřováním výsledků dalšího vzdělávání. Uveďte, co se rozumí autorizací v této oblasti a podle jakého zákona se při ní postupuje.

11.1 Profesní kvalifikace

Požadavky týkající se profesních kvalifikací, způsobu ověřování a postupů v rámci dalšího vzdělávání, včetně autorizace, jsou stanoveny v zákoně č. 179/2006 Sb.

Členění kvalifikací

Pro účely zmíněného zákona se rozlišují kvalifikace úplná a kvalifikace profesní; kvalifikace profesní jsou zpravidla součástí úplných profesních kvalifikací. Stejná profesní kvalifikace může být zároveň součástí dvou nebo více úplných profesních kvalifikací.

Úplná profesní kvalifikace

Jedná se o odbornou způsobilost fyzické osoby vykonávat řádně všechny pracovní činnosti v určitém povolání, např. kuchař, cukrář, řezník, zedník.

Profesní kvalifikace

Jedná se o odbornou způsobilost fyzické osoby vykonávat řádně určitou pracovní činnost nebo soubor pracovních činností v určitém povolání, popřípadě ve dvou nebo více povoláních, v rozsahu uvedeném v kvalifikačním standardu. Profesní kvalifikace jsou vždy součástí úplné profesní kvalifikace.

V oblasti BOZP jsou profesními kvalifikacemi „manažer BOZP“ a „technik BOZP“.

Národní soustava kvalifikací

Národní soustava kvalifikací je veřejně přístupný registr všech úplných profesních kvalifikací a profesních kvalifikací potvrzovaných, rozlišovaných a uznávaných na území ČR. Seznam úplných profesních kvalifikací rozlišovaných, potvrzovaných a uznávaných na území ČR schvaluje, mění a zrušuje ministerstvo a zveřejňuje jej v Národní soustavě kvalifikací. Odborná způsobilost dosažená získáním stupně vzdělání v určitém oboru vzdělání podle zvláštního právního předpisu je v Národní soustavě kvalifikací vždy uváděna jako alespoň jedna úplná profesní kvalifikace.

Kvalifikační standard

Kvalifikačním standardem profesní kvalifikace se rozumí strukturovaný popis odborné způsobilosti fyzické osoby pro řádný výkon určité pracovní činnosti nebo souboru pracovních činností v určitém povolání, popřípadě ve dvou nebo více povoláních. Návrh kvalifikačního standardu nebo jeho změny připravuje organizace ministerstva ve spolupráci s Národní radou pro kvalifikace (dále jen „Rada“), Ministerstvem práce a sociálních věcí a předkládá je ministerstvu ke schválení. Organizace ministerstva při přípravě spolupracuje rovněž s profesními komorami, zájmovými a profesními sdruženími, organizacemi zaměstnavatelů,

odbornými společnostmi, sdruženími právnických osob vykonávajících činnost škol zapsaných do rejstříku škol a školských zařízení a reprezentací vysokých škol.

Hodnotící standard

Jedná se o soubor kritérií, organizačních a metodických postupů a materiálních a technických předpokladů stanovených pro ověřování dosažení odborné způsobilosti vykonávat řádně určitou pracovní činnost nebo soubor pracovních činností v určitém povolání, popřípadě ve dvou nebo více povoláních. Hodnotící standardy jsou odvozeny od kvalifikačních standardů. Hodnotící standardy schvaluje, mění, popřípadě zrušuje ministerstvo. Návrh hodnotícího standardu (stejně jako u kvalifikačního standardu) nebo jeho změny připravuje ministerstvo ve spolupráci s Radou, Ministerstvem práce a sociálních věcí a příslušným autorizujícím orgánem a předkládá je ministerstvu ke schválení. Organizace ministerstva při přípravě spolupracuje rovněž s profesními komorami, zájmovými a profesními sdruženími, organizacemi zaměstnavatelů, odbornými společnostmi, sdruženími právnických osob vykonávajících činnost škol zapsaných do rejstříku škol a školských zařízení a reprezentací vysokých škol. Schválení, změna a zrušení hodnotících standardů se oznamuje ve Věstníku. Hodnotící standardy zveřejňuje organizace ministerstva zařazením do Národní soustavy kvalifikací.

11.2 Autorizace, autorizovaná osoba, autorizovaný zástupce

Autorizací je oprávnění fyzické nebo právnické osoby ověřovat způsobem vymezeným v příslušném hodnotícím standardu dosažení odborné způsobilosti fyzické osoby vymezené v příslušném kvalifikačním standardu profesní kvalifikace, pro kterou bylo oprávnění uděleno. Autorizaci lze udělit pro profesní kvalifikaci, pro kterou je schválen kvalifikační i hodnotící standard. Autorizace se uděluje na dobu 5 let. Platnost autorizace je možné i opakovaně prodloužit vždy o dalších 5 let, a to na základě žádosti podané nejpozději 3 měsíce před uplynutím doby platnosti autorizace. Na řízení o prodloužení platnosti autorizace se přiměřeně vztahují ustanovení zákona č. 179/2006 Sb. o udělení autorizace.

Autorizovanou osobou je fyzická nebo právnická osoba, které byla udělena autorizace podle tohoto zákona, autorizovaným zástupcem je fyzická osoba, jež je členem, společníkem, osobou, vykonávající funkci orgánu, členem orgánu nebo zaměstnancem autorizované právnické osoby nebo je k ní v jiném pracovněprávním nebo jiném smluvním vztahu a je oprávněna touto autorizovanou osobou, aby jejím jménem prováděla ověřování dosažení odborné způsobilosti podle tohoto zákona. Tatáž fyzická osoba může být vždy ustavena do funkce autorizovaného zástupce pouze pro jednu autorizovanou právnickou osobu nebo podnikající fyzickou osobu. Autorizovaný zástupce nemůže být pro stejnou profesní kvalifikaci současně autorizovanou fyzickou osobou.

Autorizující orgán

Jedná se o ústřední správní úřad příslušný k rozhodování o udělení, prodloužení platnosti nebo odnětí autorizace na základě skutečnosti, že do jeho působnosti uvedené v příloze k tomuto zákonu náleží povolání, popřípadě pracovní činnosti, jejichž výkonu se příslušná profesní kvalifikace týká, nebo jehož působnost je danému povolání, popřípadě pracovním činnostem, nejbližší; v případě sporu určí příslušnost autorizujícího orgánu pro určité povolání Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen "ministerstvo") v dohodě s Ministerstvem práce a sociálních věcí. Autorizující orgán může ze závažných důvodů

neplnění požadavků stanovených pro jejich činnost rozhodnout o odnětí autorizace (např. autorizovaná osoba závažným způsobem nebo opakovaně porušila právní předpisy související s výkonem její činnosti) V případě, že je autorizace autorizované osobě odejmuta v následujících 5 letech ode dne právní moci rozhodnutí o odnětí autorizace jí není možno pro danou profesní kvalifikaci autorizaci udělit.

Vydávání osvědčení

Dokladem potvrzujícím úspěšné vykonání zkoušky a získání profesní kvalifikace je osvědčení. Osvědčení, které je veřejnou listinou, vydává zkoušející autorizovaná osoba, v případě konání zkoušky před komisí předseda zkušební komise. Součástí osvědčení je i výčet získaných odborných způsobilostí.

Rada

Rada je poradním orgánem ministerstva pro oblast kvalifikací a má 18 členů. Předsedu, místopředsedu a ostatní členy Rady jmenuje a odvolává ministr školství, mládeže a tělovýchovy. Rada plní úkoly podle tohoto výše uvedeného zákona, zejména pak projednává záležitosti týkající se přípravy Národní soustavy kvalifikací a jejího uplatnění v praxi, posuzuje další záležitosti týkající se kvalifikací nebo dalšího vzdělávání, které jí předloží ministerstvo, a vydává k nim stanovisko. Rada může pro odbornou přípravu svých jednání zřizovat pracovní skupiny.

12. Vysvětlete pojmy odborná způsobilost fyzických osob k zajišťování úkolů v prevenci rizik a odborná způsobilost činností koordinátora BOZP na staveništi. Uveďte, podle jakého právního předpisu se postupuje při jejich ověřování, jaký je význam pro oblast BOZP a co je to akreditace v této oblasti.

12.1 Odborná způsobilost

Odborná způsobilost fyzických osob k zajišťování úkolů v prevenci rizik a odborná způsobilost činností koordinátora BOZP na staveništi je uvedena v zákoně č. 309/2006 Sb.

12.2 Odborná způsobilost v prevenci rizik

Zaměstnavatel je povinen zajišťovat a provádět úkoly v hodnocení a prevenci rizik možného ohrožení života nebo zdraví zaměstnance (dále jen "zajišťování úkolů v prevenci rizik") s ohledem na:

- a) nebezpečí ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců při práci ve všech oblastech činnosti zaměstnavatele,
- b) základní znalosti a dovednosti zaměstnanců,
- c) počet zaměstnanců, jejich odbornou připravenost a jimi vykonávanou práci.

Zaměstnavatel může zajišťovat plnění úkolů v prevenci rizik, je-li k tomu způsobilý nebo odborně způsobilý v případech a za podmínek uvedených sám, jinak je povinen zajistit tyto úkoly odborně způsobilým zaměstnancem, kterého zaměstnává v pracovněprávním vztahu. Nemá-li takového zaměstnance, je povinen zajistit je jinou odborně způsobilou osobou. Zaměstnává-li zaměstnavatel

- **nejvýše 25 zaměstnanců**, může zajišťovat úkoly v prevenci rizik sám, má-li k tomu potřebné znalosti,
- **26 až 500 zaměstnanců**, může zajišťovat úkoly v prevenci rizik sám, je-li k tomu odborně způsobilý, nebo jednou nebo více odborně způsobilými osobami,
- **více než 500 zaměstnanců**, zajišťuje úkoly v prevenci rizik vždy jednou nebo více odborně způsobilými osobami.

Předpokladem odborné způsobilosti fyzické osoby k zajišťování úkolů v prevenci rizik je:

- a) alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou,
- b) odborná praxe v délce alespoň 3 let, jestliže fyzická osoba získala vzdělání uvedené v písmenu a), nebo v délce alespoň 1 roku, jestliže fyzická osoba získala vysokoškolské vzdělání v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci; za odbornou praxi se považuje doba činnosti vykonávané v oboru, ve kterém fyzická osoba zajišťuje úkoly v prevenci rizik nebo vykonává činnost v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,

c) osvědčení o úspěšně vykonané zkoušce z odborné způsobilosti nebo periodické zkoušce z odborné způsobilosti a

d) osvědčení o odborné způsobilosti k výkonu hornické činnosti nebo činnosti prováděné hornickým způsobem, bude-li zajišťovat úkoly v prevenci rizik při hornické činnosti nebo činnosti prováděné hornickým způsobem.

12.3 Koordinátor BOZP na staveništi

Koordinátorem je fyzická nebo právnická osoba určená zadavatelem stavby k provádění stanovených činností při přípravě stavby, popřípadě při realizaci stavby na staveništi. Koordinátorem může být určena fyzická osoba, která splňuje stanovené předpoklady odborné způsobilosti (§ 10). Právnická osoba může vykonávat činnost koordinátora, zabezpečí-li její výkon odborně způsobilou fyzickou osobou.

Koordinátorem nemůže být zhotovitel, jeho zaměstnanec, ani fyzická osoba, která odborně vede realizaci stavby.

Předpokladem odborné způsobilosti fyzické osoby k činnostem koordinátora bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi (dále jen „koordinátor“) je:

a) alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou v oboru vzdělání technického zaměření nebo vysokoškolské vzdělání technického zaměření,

b) odborná praxe v délce alespoň 3 let, jestliže fyzická osoba získala vzdělání uvedené v písmenu a), nebo v délce alespoň 1 rok, jestliže fyzická osoba získala vysokoškolské vzdělání stavebního zaměření; za odbornou praxi se považuje doba činnosti vykonávané při přípravě nebo realizaci staveb,

c) osvědčení o úspěšně vykonané zkoušce z odborné způsobilosti nebo periodické zkoušce a

d) osvědčení o odborné způsobilosti k výkonu hornické činnosti nebo činnosti prováděné hornickým způsobem, bude-li vykonávat činnost koordinátora při hornické činnosti nebo činnosti prováděné hornickým způsobem.

Další povinnosti v činnosti koordinátora – při přípravě stavby

- v dostatečném časovém předstihu před výběrem zhotovitelů předat zadavateli stavby plán obsahující kromě náležitostí uvedených BOZP přehled právních předpisů vztahujících se ke stavbě, informace o rizicích, které se mohou při realizaci stavby vyskytnout se zřetelem na práce a činnosti vystavující fyzickou osobu zvýšenému ohrožení života nebo poškození zdraví, a další podklady nutné pro zajištění bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí a podmínek výkonu práce, na které je třeba vzít zřetel s ohledem na charakter stavby a její realizaci,
- bez zbytečného odkladu předat projektantovi, zhotoviteli, pokud byl již určen, popřípadě jiné osobě veškeré další informace o bezpečnostních a zdravotních rizicích, které jsou mu známy a které se dotýkají jejich činnosti,
- provádět další činnosti stanovené prováděcím právním předpisem.

Další povinnosti v činnosti koordinátora - při realizaci stavby

bez zbytečného odkladu:

- informovat všechny dotčené zhotovitele o bezpečnostních a zdravotních rizicích, která vznikla na staveništi během postupu prací,
- upozornit zhotovitele na nedostatky v uplatňování požadavků na bezpečnost a ochranu zdraví při práci zjištěné na pracovišti převzatém zhotovitelem, nebo na nedodržení plánu, a vyžadovat zjednání nápravy; k tomu je oprávněn navrhnout přiměřená opatření,
- oznámit zadavateli stavby případy podle bodu 2, nebyla-li zhotovitelem neprodleně přijata přiměřená opatření ke zjednání nápravy; na základě tohoto oznámení je zadavatel stavby povinen přijmout opatření k odstranění nedostatků vytýkaných koordinátorem,
- postupovat při výkonu své činnosti v součinnosti s dalšími odborně způsobilými fyzickými osobami vykonávajícími svoji působnost podle zvláštních právních předpisů,
- provádět další činnosti stanovené prováděcím právním předpisem.

12.4 Společná ustanovení

Povinnosti odborně způsobilé fyzická osoba k zajišťování úkolů v prevenci rizik a koordinátora

- a) vede písemně chronologický seznam smluvních vztahů o výkonu své činnosti jako odborně způsobilé fyzické osoby k zajišťování úkolů v prevenci rizik a koordinátora, který opatřuje svým jménem a vlastnoručním podpisem,
- b) opatřuje zpracované dokumenty související s výkonem své činnosti, jako odborně způsobilé fyzické osoby k zajišťování úkolů v prevenci rizik a koordinátora, svým jménem a vlastnoručním podpisem a
- c) oznamuje MPSV změny údajů uváděných v evidenci odborně způsobilých fyzických osob k zajišťování úkolů v prevenci rizik a koordinátorů do 15 dnů od jejich vzniku.

MPSV je správcem a provozovatelem evidence odborně způsobilých osob, přičemž vede evidenci odborně způsobilých osob, jejímž účelem je vedení údajů o počtu a odbornosti fyzických osob k zajišťování úkolů v prevenci rizik a koordinátorů pro potřeby ministerstva za účelem zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a pro bezplatné poskytování těchto informací pro potřeby jiných orgánů podle zvláštních zákonů. Tato evidence je informačním systémem veřejné správy a evidence odborně způsobilých osob se uchovává po dobu 15 let od skončení platnosti osvědčení.

Osvědčení o získání odborné způsobilosti

Je vydáváno na základě úspěšného vykonání zkoušky z odborné způsobilosti. Každá další zkouška z odborné způsobilosti, na kterou se žadatel o vykonání zkoušky z odborné způsobilosti přihlásí, pokud již v minulosti úspěšně vykonala zkoušku z odborné způsobilosti, je posuzována jako periodická zkouška. Osvědčení o úspěšně vykonané zkoušce z odborné způsobilosti nebo o úspěšně vykonané periodické zkoušce má ode dne jejího vykonání platnost 5 let.

Zkouška odborně způsobilých osob

Zkouška probíhá před odbornou zkušební komisí složenou nejméně ze 3 členů, kterou ustanoví držitel akreditace. Je neverejná a má písemnou a ústní část. Ústní část se skládá z obhajoby uchazečem předem zpracované písemné práce (pokud byla doporučena k obhajobě

hodnotitelem) a přezkoušení z vylosovaných otázek v souladu s NV č. 592/2006 Sb. V Příloze č. 1 k NV č. 592/2006 Sb. jsou zkušební okruhy teoretických znalostí pro zkoušku z odborné způsobilosti k zajišťování úkolů v prevenci rizik a v Příloze č. 2 k NV č. 592/2006 Sb. zkušební okruhy teoretických znalostí pro zkoušku z odborné způsobilosti k činnostem koordinátora.

12.5 Akreditace

Ust. § 20 zákona 309/2006 Sb. - Akreditace k provádění zkoušky z odborné způsobilosti a zvláštní odborné způsobilost je oprávnění, které je předpokladem výkonu provádění zkoušek. O udělení, pozastavení, změně nebo zrušení akreditace fyzické nebo právnické osobě k provádění zkoušky rozhoduje MPSV ve správním řízení a podle zákona o volném pohybu služeb. Akreditace rovněž vzniká marným uplynutím lhůty a způsobem dle § 28 až § 30 zákona č. 18/2004 Sb.

Akreditace se uděluje na dobu 3 let. Tato doba se na žádost držitele akreditace prodlouží o 10 let, jestliže držitel akreditace prokazatelně zkoušky z odborné způsobilosti podle tohoto zákona soustavně vykonával. Držitel akreditace nebo oprávnění podá žádost o prodloužení nejméně 60 dní před uplynutím platnosti akreditace nebo oprávnění.

12.6 Význam OZO v prevenci rizik

Odborně způsobilá osoba v prevenci rizik je poradním, metodickým a kontrolním manažerem zaměstnavatele, který řeší prevenci rizik v oblasti BOZP související s pracovní činností zaměstnanců na pracovištích. Zpracovává ve spolupráci s jednotlivými vedoucími zaměstnanci a zástupci odborů příslušnou dokumentaci a na základě této spolupráce vyhodnocuje a stanovuje jednotlivá opatření v prevenci rizik. V této souvislosti samozřejmě musí spolupracovat i s dalšími osobami jako např. revizními technikami, zástupci servisních firem apod., které u zaměstnavatele tyto činnosti zajišťují.

Dokumentace BOZP nemá být souhrnným materiálem opsaných obecně právních předpisů, ale má být souhrnem konkrétních zjištěných rizik na jednotlivých pracovištích. Jeho obsahem má být výstižný popis všech prvků systému řízení v oblasti BOZP na základě konkrétně vyhledaných rizik a jejich vzájemného fungování a stanovení opatření k vzniklým rizikům.

V rámci své činnosti provádějí i odborně způsobilé osoby ověření požadavků BOZP na pracovištích zaměstnavatele a navrhuji případná nová opatření v oblasti prevence rizik.

Je však nutno pamatovat, že za oblast rizik jako takových je dle ust. § 101 a ust. § 102 zákona č. 262/2006 Sb. zodpovědný vždy zaměstnavatel, kdežto OZO je v postavení poradního zástupce.

12.7 Význam koordinátora BOZP

Koordinátor se určuje za účelem koordinace činností na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi, to znamená, že je nedílnou součástí systému, který vede ke správnému fungování bezpečnosti práce na staveništi, kdy koordinuje činnosti jednotlivých zhotovitelů na staveništích.

V obou případech jak odborně způsobilé osoby k prevenci rizik, tak i koordinátora, je jejich podíl v oblasti BOZP jedním ze zásadních částí celého systému BOZP.

13. Objasněte, co je riziko a prevence rizik na úseku BOZP podle zákoníku práce a dalších právních předpisů.

13.1 Prevence rizik v zákoně č. 262/2006 Sb.

Samotný pojem „riziko“ v zákoníku práce definován není. Riziko je zpravidla spojováno s pravděpodobností nebo možností vzniku škody. Riziko je kombinace četnosti nebo pravděpodobnosti výskytu určité nebezpečné události a jejích následků. Rizika můžeme dělit na odstranitelná, neodstranitelná, přijatelná, nepřijatelná, významná, nevýznamná atd.

O rizicích a prevenci rizik hovoří ust. § 102 zákona č. 262/2006 Sb. následovně:

- (1) Zaměstnavatel je povinen vytvářet bezpečné a zdravé neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.
- (2) Prevencí rizik se rozumí všechna opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a z opatření zaměstnavatele, která mají za cíl předcházet rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik.
- (3) Zaměstnavatel je povinen soustavně vyhledávat nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, zjišťovat jejich příčiny a zdroje. Na základě tohoto zjištění vyhledávat a hodnotit rizika a přijímat opatření k jejich odstranění a provádět taková opatření, aby v důsledku příznivějších pracovních podmínek a úrovně rozhodujících faktorů práce dosud zařazené podle zvláštního právního předpisu jako rizikové mohly být zařazeny do kategorie nižší. K tomu je povinen pravidelně kontrolovat úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, zejména stav výrobních a pracovních prostředků a vybavení pracovišť a úroveň rizikových faktorů pracovních podmínek, a dodržovat metody a způsob zjištění a hodnocení rizikových faktorů podle zvláštního právního předpisu.
- (4) Není-li možné rizika odstranit, je zaměstnavatel povinen je vyhodnotit a přijmout opatření k omezení jejich působení tak, aby ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců bylo minimalizováno. Přijatá opatření jsou nedílnou a rovnocennou součástí všech činností zaměstnavatele na všech stupních řízení. O vyhledávání a vyhodnocování rizik a o přijatých opatřeních podle věty první je zaměstnavatel povinen vést dokumentaci.
- (5) Při přijímání a provádění technických, organizačních a jiných opatření k prevenci rizik je zaměstnavatel povinen vycházet ze všeobecných preventivních zásad, kterými se rozumí
 - a) omezování vzniku rizik,
 - b) odstraňování rizik u zdroje jejich původu,

- c) přizpůsobování pracovních podmínek potřebám zaměstnanců s cílem omezení působení negativních vlivů práce na jejich zdraví,
- d) nahrazování fyzicky namáhavých prací novými technologickými a pracovními postupy,
- e) nahrazování nebezpečných technologií, výrobních a pracovních prostředků, surovin a materiálů méně nebezpečnými nebo méně rizikovými, v souladu s vývojem nejnovějších poznatků vědy a techniky,
- f) omezování počtu zaměstnanců vystavených působení rizikových faktorů pracovních podmínek překračujících nejvyšší hygienické limity a dalších rizik na nejnižší počet nutný pro zajištění provozu,
- g) plánování při provádění prevence rizik s využitím techniky, organizace práce, pracovních podmínek, sociálních vztahů a vlivu pracovního prostředí,
- h) přednostní uplatňování prostředků kolektivní ochrany před riziky oproti prostředkům individuální ochrany,
- i) provádění opatření směřujících k omezování úniku škodlivin ze strojů a zařízení,
- j) udílení vhodných pokynů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

(6) Zaměstnavatel je povinen přijmout opatření pro případ zdolávání mimořádných událostí, jako jsou havárie, požáry a povodně, jiná vážná nebezpečí a evakuace zaměstnanců včetně pokynů k zastavení práce a k okamžitému opuštění pracoviště a odchodu do bezpečí; při poskytování první pomoci spolupracuje s poskytovatelem pracovnělékařských služeb. Zaměstnavatel je povinen zajistit a určit podle druhu činnosti a velikosti pracoviště potřebný počet zaměstnanců, kteří organizují poskytnutí první pomoci, zajišťují přivolání zejména poskytovatele zdravotnické záchranné služby, Hasičského záchranného sboru České republiky a Policie České republiky a organizují evakuaci zaměstnanců. Zaměstnavatel je povinen zajistit ve spolupráci s poskytovatelem pracovnělékařských služeb jejich výškolení a vybavení v rozsahu odpovídajícím rizikům vyskytujícím se na pracovišti.

(7) Zaměstnavatel je povinen přizpůsobovat opatření měnícím se skutečností, kontrolovat jejich účinnost a dodržování a zajišťovat zlepšování stavu pracovního prostředí a pracovních podmínek.

13.2 Prevence rizik v zákoně č. 309/2006 Sb.

Zajišťovat úkoly v prevenci rizik (v hodnocení a prevenci rizik možného ohrožení života nebo zdraví zaměstnance) je povinností každého zaměstnavatele dle ust. § 9 zákona č. 309/2006 Sb., a to s ohledem na:

- nebezpečí ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců při práci ve všech svých oblastech činnosti,
- základní znalosti a dovednosti zaměstnanců,
- počet zaměstnanců, jejich odbornou připravenost a jimi vykonávanou práci.

Plnit úkoly v prevenci rizik může zaměstnavatel sám, pokud k tomu má potřebné znalosti a zaměstnává-li méně než 25 zaměstnanců. Pokud má zaměstnavatel méně než 500 zaměstnanců, může opět zajišťovat úkoly v prevenci rizik sám, ale musí mít k tomu odbornou způsobilost. Pokud odbornou způsobilostí v prevenci rizik nedisponuje, je povinen tyto úkoly zajistit odborně způsobilou osobou v prevenci rizik, která je buď jeho zaměstnancem, nebo jsou její služby dodávány externě. V případě, kdy má zaměstnavatel více než 500 zaměstnanců, musí být úkoly v prevenci rizik vždy zajištěny jednou či více odborně způsobilými osobami.

Zaměstnavatel je povinen zejména:

- a) poskytnout odborně způsobilé osobě k zajišťování úkolů v prevenci rizik zejména potřebné prostředky a dobu potřebnou k výkonu její činnosti,
- b) zajistit dostatečný počet odborně způsobilých osob,
- c) poskytnout odborně způsobilé osobě dokumentaci a informace
 - 1. o všech skutečnostech a okolnostech, o nichž je mu známo, že mají nebo by mohly mít vliv na bezpečnost zaměstnanců nebo vést k poškození jejich zdraví,
 - 2. podané zaměstnancům jiného zaměstnavatele, které obdrželi před zahájením práce na pracovištích zaměstnavatele k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,
- d) zajistit účast odborně způsobilé fyzické osoby při pravidelném hodnocení stavu a úrovně bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,
- e) zajistit součinnost v oblasti BOZP a požární ochrany odborně způsobilé fyzické osoby k zajišťování úkolů v prevenci rizik s ostatními zaměstnanci zaměstnavatele, s odborovou organizací, s radou zaměstnanců, se zástupci pro oblast BOZP, a s odborně způsobilou fyzickou osobou k zajišťování úkolů v prevenci rizik jiného zaměstnavatele, jehož zaměstnanci plní své úkoly na pracovišti zaměstnavatele.

Zaměstnavatel je také povinen poskytnout odborně způsobilé osobě písemnosti týkající se pracovních úrazů a nemocí z povolání a potřebnou součinnost

- a) při předcházení ohrožení života a zdraví s ohledem na povahu rizika na jeho pracovištích,
- b) k přijetí ochranných opatření, jde-li o práce se zvýšeným ohrožením zdraví zaměstnanců,
- c) při výběru a volbě ochranných zařízení.

Plní-li na jednom pracovišti zaměstnavatele úkoly v prevenci rizik více než 2 odborně způsobilé osoby, zaměstnavatel písemně určí, kdo bude provádět koordinaci jejich činnosti.

14. Charakterizujte, co se rozumí rizikovými faktory pracovních podmínek, popište jejich členění a způsob působení na člověka.

14.1 Rizikové faktory pracovních podmínek

Zákon č. 262/2006 Sb. stanoví zaměstnavateli v ust. § 103 odst. 3 povinnost **soustavně vyhledávat nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, zjišťovat jejich příčiny a zdroje**. Na základě tohoto zjištění vyhledávat a hodnotit rizika a přijímat opatření k jejich odstranění a provádět taková opatření, aby v důsledku příznivějších pracovních podmínek a úrovně rozhodujících faktorů práce dosud zařazené podle zvláštního právního předpisu jako rizikové mohly být zařazeny do kategorie nižší. K tomu je povinen **pravidelně kontrolovat úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví při práci**, zejména stav výrobních a pracovních prostředků a vybavení pracovišť **a úroveň rizikových faktorů pracovních podmínek**, a dodržovat metody a způsob zjištění a hodnocení rizikových faktorů podle zvláštního právního předpisu.

O rizikových faktorech pracovních podmínek se také dočteme v ust. § 7 zákona č. 309/2006 Sb. Jestliže se na pracovištích zaměstnavatele vyskytují rizikové faktory, je zaměstnavatel povinen pravidelně, a dále bez zbytečného odkladu vždy, pokud dojde ke změně podmínek práce, měřením zjišťovat a kontrolovat jejich hodnoty a zabezpečit, aby byly vyloučeny nebo alespoň omezeny na nejmenší rozumně dosažitelnou míru. Při zjišťování, hodnocení a přijímání opatření k dodržení nejvyšších přípustných hodnot je povinen postupovat podle prováděcího právního předpisu, kterým je NV č. 361/2007 Sb.

Zaměstnavatel je také povinen zajistit, aby práce s azbestem, s chemickými karcinogeny a biologickými činiteli a pracovní procesy s rizikem chemické karcinogenity byly v rozsahu stanoveném výše zmíněným prováděcím právním předpisem vždy prováděny **v kontrolovaných pásmech**, která budou označena a zajištěna tak, aby do nich nevstupovali zaměstnanci, kteří v něm nevykonávají práci, opravy, údržbu, zkoušky, revize, kontrolu nebo dozor. Do kontrolovaných pásmech mohou být zaměstnavatelem zařazeny i další práce, pokud je toho třeba k ochraně zdraví zaměstnanců.

O kontrolovaných pásmech a zaměstnancích, kteří vstupují do kontrolovaných pásmech je zaměstnavatel povinen vést evidenci a ukládat ji. V tomto pásnu je zakázáno jíst, pít a kouřit (pro tyto účely zaměstnavatel vyhradí zvláštní prostory). Vstupovat do kontrolovaného pásma je možné jen s osobními ochrannými pracovními prostředky určenými pro výkon práce v kontrolovaném pásnu. V kontrolovaném pásnu nesmějí pracovat mladiství zaměstnanci, a to ani z důvodu přípravy na povolání, dále těhotné zaměstnankyně, zaměstnankyně, které kojí, a zaměstnankyně-matky do konce devátého měsíce po porodu.

Kromě práce v kontrolovaných pásmech existuje i zákaz výkonu některých prací, jak uvádí ust. § 8 zákona č. 309/2006 Sb. Jedná se například o zákaz práce s azbestem, pokud se nejedná o výzkumné laboratorní práce, likvidaci odpadů, odstraňování staveb a další práce s ojedinělou expozicí azbestu.

14.2 Základní členění rizikových faktorů (nařízení vlády č. 361/2007 Sb.):

- fyzikální – např. hluk, vibrace, ionizující záření, neionizující záření,
- chemické – např. olovo, karcinogeny a azbest,
- biologické – např. viry, bakterie,
- mikroklimatické podmínky – zátěž teplem, zátěž chladem,
- fyzická zátěž – celková fyzická zátěž, lokální svalová zátěž, pracovní poloha, ruční manipulace s břemeny,
- psychická zátěž - monotónnost práce, vnucené pracovní tempo, atd.
- další – prach, zraková zátěž, práce ve zvýšeném tlaku vzduchu.

Rizikové faktory mohou negativně ovlivňovat zdraví zaměstnanců při práci a jejich působení může způsobit i nemoc z povolání, proto je důležité faktory hodnotit a v případě jejich výskytu omezovat expozici těmto faktorům na minimum. Nařízení vlády č. 361/2007 Sb. u každého faktoru stanoví způsob jeho hodnocení a hygienické limity, a také minimální opatření k ochraně zdraví a bližší požadavky na pracoviště, na kterých se daný faktor vyskytuje. Dále se podíváme na vybrané faktory a jejich působení na zdraví zaměstnance.

14.3 Působení na člověka

Chemické látky a směsi

Nebezpečné chemické látky a směsi jsou takové, které mají alespoň jednu nebezpečnost vlastnost (více v Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí – tzv. Nařízení CLP). Tyto vlastnosti můžeme dělit na fyzikální (výbušné, hořlavé, oxidující atd.), zdraví nebezpečné (žiravé, toxické, karcinogenní, mutagenní atd.) a nebezpečné pro životní prostředí.

Prach

Z hlediska působení prachu na člověka dělíme prach na toxický či netoxický. Netoxické prachy mohou mít fibrogenní účinek (např. prachy s obsahem volného oxidu křemičitého) a vyskytují se například ve slévárenství, hornictví, při zpracování kamene. Dále mohou být netoxické prachy s možným fibrogenním účinkem, s nespecifickým účinkem, s převážně dráždivým účinkem (živočišné – vlna, peří, textilní – bavlna, konopí, rostlinné - mouka, čaj a minerální prachy), karcinogenním, alergizujícím či infekčním účinkem.

Hluk

Hluk může na zaměstnance působit fyzicky a psychicky, jeho účinky můžeme dělat na specifické (akutní akustické trauma, poruchy sluchu z hluku, zhoršené zpracování nových informací, poruchy spánku) a systémové (expozice hluku vyvolává zvýšení tepové frekvence a krevního tlaku – vyšší riziko kardiovaskulárních chorob). Expozice intenzivnímu hluku může vyvolat dočasnou nedoslýchavost, která při dlouhodobé expozici může přejít v trvalou, tzv. profesionální nedoslýchavost. Na hlučných pracovištích může docházet i k četnější pracovní úrazovosti.

Vibrace

Nejčastější a nejzávažnější jsou vibrace přenášené na ruce při práci s různým náradím, které mají za následek poškození nervů, cév, šlach, kloubů a dalších částí horních končetin.

Dále mohou vibrace působit na zaměstnance celkově, v sedu či ve stoje, kdy hrozí i poškození páteře.

Neionizující záření

Účinky elektrických a magnetických polí a magnetických vln mohou být netepelné (vznik elektrických proudů v těle) či tepelné (ohřívání tkáně těla, může vést k popáleninám). Ultrafialové záření neproniká na rozdíl od infračerveného záření do hloubky a je nebezpečné především pro kůži a oči. Dlouhodobé vystavení ultrafialovému záření způsobuje rychlejší stárnutí kůže či karcinomy kůže. Pro kůži a oči jsou nebezpečné také lasery (tepelný účinek).

Fyzická zátěž

Zvýšená fyzická zátěž se může projevit zvýšeným počtem pracovních úrazů, onemocněním páteře, svalů, kloubů a má vliv i na dýchání či krevní oběh. Při posuzování pracoviště a hodnocení fyzické zátěže je potřeba zaměřit se nejen na správné prostorové uspořádání a rozměry pracoviště, ale i na vhodnou pracovní polohu, pokud možno fyziologické pohyby, přiměřenou zátěž či bezpečnou manipulaci s břemeny a jednostranné nepřetěžování určité svalové skupiny.

Psychická zátěž

Psychosociální rizika pracovních podmínek nabývají stále na větším významu. Psychická zátěž může být senzorická (vyplývající z požadavků práce na činnost smyslových orgánů – např. zraková zátěž), mentální (zvýšené nároky na pozornost, paměť, rozhodování, myšlení) či emoční. Dochází tak k tělesné, mentální či psychické únavě. Dlouhodobá psychická zátěž může způsobit psychosomatická onemocnění (vředy, vysoký krevní tlak) či dokonce mentální poruchy.

Biologičtí činitelé

Biologičtí činitelé mohou zaměstnanci způsobit onemocnění (např. svrab, TBC, HIV, malárie, encefalitida atd.) a řadíme zde mikroorganismy (viry, bakterie, plísňe), parazity či biologicky aktivní látky. S expozicí biologickým činitelům se nejčastěji setkáváme v zemědělství, potravinářství, v laboratořích, v lékařství či při zpracování odpadů.

15. Uved'te právní předpisy, na jejichž základě je zajišťována vyšší úroveň BOZP na staveništích a základní práva a povinnosti koordinátora BOZP na staveništi a kdo jej určuje a dále uved'te hlavní nástroj pro koordinaci opatření BOZP na staveništi.

15.1 Základní úroveň BOZP - Část pátá zákona č. 262/2006 Sb.

Zaměstnavatel je **povinen zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci** s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu práce (dále jen "rizika"). Péče o BOZP uložená zaměstnavateli je nedílnou a rovnocennou součástí pracovních povinností vedoucích zaměstnanců na všech stupních řízení v rozsahu pracovních míst, která zastávají.

Plní-li na jednom pracovišti úkoly zaměstnanci dvou a více zaměstnavatelů, jsou zaměstnavatelé povinni vzájemně se písemně informovat o rizicích a přijatých opatřeních k ochraně před jejich působením, která se týkají výkonu práce a pracoviště, a spolupracovat při zajišťování BOZP pro všechny zaměstnance na pracovišti. Na základě písemné dohody zúčastněných zaměstnavatelů touto dohodou pověřený zaměstnavatel koordinuje provádění opatření k ochraně bezpečnosti a zdraví zaměstnanců a postupy k jejich zajištění.

Každý ze zaměstnavatelů je povinen zajistit, aby jeho činnosti a práce jeho zaměstnanců byly organizovány, koordinovány a prováděny tak, aby současně byli chráněni také zaměstnanci dalšího zaměstnavatele. Povinnost zaměstnavatele zajišťovat BOZP se vztahuje na všechny fyzické osoby, které se s jeho vědomím zdržují na jeho pracovištích.

Zaměstnavatel je **povinen vytvářet bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky** vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům. Prevencí rizik se rozumí všechna opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a z opatření zaměstnavatele, která mají za cíl předcházet rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik.

15.2 Vyšší úroveň BOZP – zákon č. 309/2006 Sb.

V zákoně č. 309/2006 Sb. je, mimo dalšího, zapracována směrnice Rady 89/391/EHS o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci. Pro stavebnictví je důležitá implementace směrnice Rady 92/57/EHS o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví na dočasných nebo přechodných staveništích.

Odborná způsobilost na základě zákona č. 309/2006 Sb.

- § 10 odst. 1 - odborná způsobilost fyzických osob k zajišťování úkolů v prevenci rizik
- § 10 odst. 2 - odborná způsobilost fyzických osob k činnostem koordinátora bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi
- § 10 odst. 4 - povinnosti odborně způsobilých osob

Zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (ust. § 12 zákona č. 309/2006 Sb.)

Na právní vztahy týkající se zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy, jde-li o:

- fyzickou nebo právnickou osobu, která je zadavatelem stavby nebo jejím zhotovitelem, popřípadě se na zhotovení stavby podílí,

se vztahuje § 101 odst. 1, 2 a 5, § 102, 104 a 105 zákona č. 262/2006 Sb. a § 2 až 11 zákona č. 309/2006 Sb. s přihlédnutím k podmínkám vykonávané činnosti nebo poskytování služeb a jejich rozsahu.

Tam, kde se v zákoníku práce nebo v části první uvádí zaměstnavatel nebo zaměstnanec, rozumí se tím osoba uvedená v §12 výše uvedeného zákona.

Obdobně zákon č. 258/2000 Sb. stanoví, že povinnosti stanovené v § 37, § 38, § 39 odst. 2 písm. b) části textu před středníkem a v § 40 až § 42 zákona o ochraně veřejného zdraví platí i pro osobu, která podniká podle zvláštního právního předpisu a není zaměstnavatelem ve smyslu zvláštního právního předpisu (tzv. samozaměstnavatel).

Na fyzické nebo právnické osoby podnikající podle zvláštního právního předpisu, které nikoho nezaměstnávají, se vztahuje i kontrolní působnost orgánů inspekce práce.

Zákon č. 309/2006 Sb. z hlediska BOZP ve stavebnictví

Zaměstnavatel, který provádí stavbu nebo se na jejím provádění podílí jako zhotovitel stavebních, montážních, stavebně montážních, bouracích nebo udržovacích prací bez ohledu na jejich stavebně technické provedení, použité stavební výrobky, materiály, konstrukce, účel jejich využití a dobu jejich trvání (dále jen „zhotovitel“) pro jinou fyzickou osobu, podnikající fyzickou osobu nebo právnickou osobu (dále jen „zadavatel stavby“) na jejím pracovišti vymezeném dočasně k realizaci stavby (dále jen „staveniště“), zajistí v součinnosti se zadavatelem stavby vybavení pro bezpečný a zdraví neohrožující výkon práce. Práce podle věty první mohou být zahájeny pouze tehdy, pokud je staveniště náležitě zajištěno a vybaveno. Zhotovitelem může být i zadavatel stavby, pokud stavbu provádí pro sebe.

Stanovení koordinátora

Budou-li na staveništi působit zaměstnanci více než jednoho zhotovitele, je zadavatel stavby povinen písemně určit jednoho nebo více koordinátorů s přihlédnutím k druhu a velikosti stavby a její náročnosti na koordinaci opatření k zajištění bezpečné a zdraví neohrožující práce na staveništi. Koordinátor podle věty první musí být určen při přípravě stavby od zahájení prací na zpracování projektové dokumentace pro stavební řízení do jejího předání zadavateli stavby a při realizaci stavby od převzetí staveniště prvním zhotovitelem do převzetí dokončené stavby zadavatelem stavby. Činnosti koordinátora při přípravě stavby a při její realizaci mohou být vykonávány toutéž osobou.

Koordinátorem je fyzická nebo právnická osoba určená zadavatelem stavby k provádění stanovených činností při přípravě stavby, popřípadě při realizaci stavby na staveništi. Koordinátorem může být určena fyzická osoba, která splňuje stanovené předpoklady odborné způsobilosti (ust. § 10). Právnická osoba může vykonávat činnost koordinátora, zabezpečí-li

její výkon odborně způsobilou fyzickou osobou. Koordinátorem nemůže být zhotovitel, jeho zaměstnanec, ani fyzická osoba, která odborně vede realizaci stavby.

Určí-li zadavatel stavby více koordinátorů, kteří působí při přípravě nebo realizaci stavby současně, vymezí písemně pravidla jejich vzájemné spolupráce. Zadavatel stavby, který je fyzickou osobou a splňuje stanovené předpoklady odborné způsobilosti, koordinátora neurčí, bude-li činnost koordinátora vykonávat sám.

Povinnosti zadavatele

- § 15 odst. 1 - povinnost doručit oznámení o zahájení prací
- § 15 odst. 2 - povinnost vypracovat plán BOZP na staveništi

Povinnosti koordinátora

- § 18 odst. 1 - povinnosti koordinátora při přípravě stavby
- § 18 odst. 2 - povinnosti koordinátora při realizaci stavby

Další povinnosti koordinátora během přípravy i během realizace stavby jsou uvedeny v NV č. 591/2006 Sb.

15.3 Další související předpisy

NV č. 362/2005 Sb. - zaměstnavatelé jsou povinni přijímat technická a organizační opatření k zabránění pádu zaměstnanců z výšky nebo do hloubky, propadnutí nebo sklouznutí nebo k jejich bezpečnému zachycení; přednostně mají být užity prostředků kolektivní ochrany (např. zábradlí, bezpečnostní páska) před OOPP (např. ukotvení jednotlivých zaměstnanců)

NV č. 378/2001 Sb. - stanovuje minimálními požadavky na bezpečný provoz a používání zařízení v závislosti na příslušném riziku vytvářeném daným zařízením

15.4 Hlavní nástroj koordinace opatření – plán BOZP

Pro zpracování Plánu BOZP na staveništi je zadavatel povinen předat koordinátorovi veškeré podklady a informace, včetně informací o fyzických osobách, které se s jeho vědomím mohou na staveništi zdržovat. Dále musí zadavatel poskytovat koordinátorovi potřebnou součinnost a zavázat všechny zhotovitele či jiné osoby k součinnosti s koordinátorem.

Zhotovitel je povinen nejpozději do 8 dní před zahájením prací na staveništi písemně informovat určeného koordinátora o pracovních a technologických postupech, které pro realizaci stavby zvolil, o řešení rizik vznikajících při těchto postupech, včetně opatření přijatých k jejich odstranění. Dále je povinen poskytovat koordinátorovi součinnost potřebnou pro plnění jeho úkolů po celou dobu svého zapojení do přípravy a realizace stavby, zejména mu včas předávat informace a podklady potřebné pro zhotovení plánu a jeho změny, brát v úvahu podněty a pokyny koordinátora, zúčastňovat se zpracování plánu, tento plán dodržovat, zúčastňovat se kontrolních dnů a postupovat podle dohodnutých opatření, a to v rozsahu, způsobem a ve lhůtách uvedených v plánu.

Technologický postup = dokument, který komplexně popisuje všechna bezpečnostní opatření, které bude na staveništi nutno řešit s ohledem na bezpečnou realizaci stavby. Součástí jsou pracovní postupy

Pracovní postup = dokument, který popisuje konkrétní bezpečnostní opatření při jednotlivých pracovních činnostech a operacích.

Zadavatel stavby zajistí, aby byl při přípravě stavby zpracován plán podle druhu a velikosti plně vyhovující potřebám zajištění bezpečné a zdraví neohrožující práce, a aby byl při realizaci stavby aktualizován. Plán zpracovává koordinátor. V plánu musí být uvedeny základní informace o stavbě a staveništi, postupy navrhované pro jednotlivé práce a pracovní činnosti zahrnující konkrétní požadavky pro jejich bezpečné provádění, jejich předpokládané časové trvání a posloupnost nebo souběh; musí být přizpůsobován skutečnému stavu a podstatným změnám stavby během její realizace. Bližší požadavky na obsah a rozsah plánu nalezneme v NV č. 591/2006 Sb.

Kdy vzniká povinnost vypracovat plán BOZP:

- a) v závislosti na množství a rozsahu předpokládané práce (pokud celková předpokládaná doba trvání prací a činností je delší než 30 pracovních dnů, ve kterých budou vykonávány práce a činnosti a bude na nich pracovat současně více než 20 fyzických osob po dobu delší než 1 pracovní den),
- b) pokud jsou vykonávány práce vystavující fyzickou osobu zvýšenému ohrožení života nebo zdraví – v příloze 5 NV č. 591/2006 Sb. (např. práce vystavující zaměstnance riziku poškození zdraví nebo smrti sesuvem uvolněné zeminy ve výkopu o hloubce větší než 5 m, práce vykonávané v ochranných pásmech energetických vedení, popřípadě zařízení technického vybavení či potápěčské práce).

16. Definujte, co jsou OOPP a popište postup zaměstnavatele při jejich přidělování. Uveďte zásady, které v souvislosti s OOPP platí.

16.1 OOPP a zákon č. 262/2006 Sb.

Základním právním předpisem je zákon č. 262/2006 Sb. – konkrétně ust. § 104:

- (1) Není-li možné rizika odstranit nebo dostatečně omezit prostředky **kolektivní ochrany** nebo **opatřeními v oblasti organizace práce**, je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnancům **OOPP**. OOPP jsou ochranné prostředky, které musí chránit zaměstnance před riziky, nesmí ohrožovat jejich zdraví, nesmí bránit při výkonu práce a musí splňovat požadavky stanovené přímo použitelným předpisem Evropské unie.
- (2) V prostředí, v němž oděv nebo obuv podléhá při práci mimořádnému opotřebení nebo znečištění nebo plní ochrannou funkci, přísluší zaměstnanci od zaměstnavatele jako OOPP též pracovní oděv nebo obuv.
- (3) Zaměstnavatel je povinen poskytovat zaměstnancům **mycí, čisticí a dezinfekční prostředky** na základě rozsahu znečištění kůže a oděvu; na pracovištích s nevyhovujícími mikroklimatickými podmínkami, v rozsahu a za podmínek stanovených prováděcím právním předpisem, též ochranné nápoje.
- (4) Zaměstnavatel je povinen udržovat OOPP v použitelném stavu a **kontrolovat jejich používání**.
- (5) OOPP, mycí, čisticí a dezinfekční prostředky a ochranné nápoje přísluší zaměstnanci od zaměstnavatele **bezplatně podle vlastního seznamu** zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce. Poskytování OOPP nesmí zaměstnavatel nahrazovat finančním plněním.
- (6) Vláda stanoví nařízením bližší podmínky poskytování OOPP, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků a ochranných nápojů.

Uváděným prováděcím právním předpisem je NV č. 390/2021 Sb.

16.2 NV č. 390/2021 Sb.

OOPP pro účely tohoto nařízení není

- a) běžný pracovní oděv a obuv, které nejsou určeny k ochraně zdraví zaměstnanců před riziky a které nepodléhají při práci mimořádnému opotřebení nebo znečištění,
- b) výstroj a vybavení záchranných sborů a služeb vykonávajících činnost podle jiného právního předpisu,
- c) speciální osobní ochranný prostředek používaný v ozbrojených silách České republiky, Vojenské policii, Vojenském zpravodajství nebo bezpečnostních sborech,
- d) výstroj a vybavení používané při provozu na pozemních komunikacích,

- e) sportovní výstroj a vybavení,
- f) prostředek určený pro sebeobranu,
- g) prostředek pro zjišťování a signalizování rizik a škodlivin na pracovišti.

OOPP musí

- a) být po dobu používání **účinný proti vyskytujícím se rizikům** a jeho používání nesmí představovat další riziko,
- b) **odpovídat** podmínkám na pracovišti,
- c) být **přízpůsoben** fyzickým předpokladům zaměstnance a
- d) **respektovat** ergonomické požadavky a zdravotní stav zaměstnance.

Tam, kde přítomnost více než jednoho rizika vyžaduje, aby zaměstnanec používal současně více OOPP, musí být tyto OOPP vzájemně **slučitelné**.

Zaměstnanec musí být s používáním OOPP prokazatelně **seznámen**. Používání OOPP více zaměstnanci je možné pouze v případě, že byla učiněna opatření, která zamezí ohrožení infekčními onemocněními.

Způsob, podmínky a dobu používání OOPP stanoví zaměstnavatel na základě četnosti a závažnosti vyskytujících se rizik, charakteru a druhu práce a pracoviště a s přihlédnutím k vlastnostem tohoto OOPP.

OOPP se přiděluje zaměstnanci vždy, jestliže u původního skončila jeho výrobcem stanovená životnost, ztratil svoje funkční vlastnosti nebo účinnost proti vyskytujícím se rizikům anebo jeho používání představuje další riziko.

Při určování rizik pro výběr a použití OOPP zaměstnavatel postupuje zejména podle přílohy č. 1 k tomuto nařízení, přičemž **vychází z vyhledávání a vyhodnocování rizik**. Při výběru OOPP zaměstnavatel postupuje zejména podle příloh č. 2 a 3 k tomuto nařízení.

K předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění poskytne zaměstnavatel zaměstnanci dezinfekční prostředky. Za dezinfekční prostředek se považuje též ochranná mast s dezinfekčním účinkem.

Zaměstnanci, který přichází do styku s látkami, jež mohou způsobit podráždění pokožky nebo znečištění zaměstnance, poskytne zaměstnavatel podle druhu látky mycí a čisticí prostředky, případně regenerační krémy a masti. Druhy prací z hlediska znečištění a doporučená množství mycích a čisticích prostředků jsou uvedeny v příloze č. 4 k tomuto nařízení. V případě, že je mycí nebo čisticí prostředek trvale dostupný v sanitárních zařízeních pracoviště, příloha č. 4 k tomuto nařízení se pro tento mycí a čisticí prostředek nepoužije; to neplatí pro textilní ručníky poskytované zaměstnanci, který vykonává práci velmi nečistou nebo práci nečistou podle části I. přílohy č. 4 k tomuto nařízení.

16.3 Postup zaměstnavatel při poskytování OOPP

Jestliže rizika není možné snížit technickými a organizačními opatřeními, kdy přednostně platí kolektivní ochrana, pak je povinností zaměstnavatele poskytnout zaměstnancům OOPP.

1. Zaměstnavatel zpracuje vlastní seznam OOPP na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce.

Interní předpis zaměstnavatele, který musí být průběžně aktualizován, by měl obsahovat:

- seznam poskytovaných OOPP,
- způsob, podmínky, dobu používání či životnosti OOPP,
- zákaz nahrazovat poskytování OOPP finančním plněním,
- způsob skladování a vydávání zaměstnanci,
- vracení OOPP, jejich další využití a likvidace,
- vzor dokladu evidence OOPP, poučení o zacházení s OOPP,
- a další.

2. Zaměstnavatel bezplatně poskytne zaměstnanci OOPP podle vlastního seznam OOPP na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce.

3. Zaměstnavatel provádí kontrolu používání OOPP u zaměstnanců.

16.4 Shrnutí požadavků na OOPP:

- vzájemně slučitelné + musí vyhovovat individuálním požadavkům zaměstnance,
- zaměstnavatel udržuje v použitelném stavu (vč. zajištění provádění jejich údržby, čištění, praní),
- zaměstnanec provádí denní údržbu,
- jestliže OOPP ztratí funkční vlastnosti, je povinností zaměstnavatele vydat nové OOPP,
- pokud OOPP ztěžují zaměstnanci pohyb, dýchání, vidění a jiné fyziologické funkce, musí být stanoveny bezpečnostní přestávky,
- OOPP musí mít EU posouzení shody (značení „CE”) a musí být vybaveny návodem k použití (informace o skladování, používání, čištění, údržbě, seřizování, dezinfekci, účinnosti apod.).

Požadavky uvedené v ust. § 104 zákona č. 262/2006 Sb. a v navazujícím prováděcím právním předpisu NV č. 390/2021 Sb. platí i pro OSVČ, neboť dle § 13 zákona č. 309/2006 Sb. jsou v daném případě v postavení zaměstnavatele.

17. Uved'te ustanovení právního předpisu upravujícího povinnosti zaměstnavatele při zajišťování školení v oblasti BOZP, zejména obsah školení, jeho četnost a kdo může školení v oblasti BOZP provádět.

17.1 Školení v oblasti BOZP

Informace ke **školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP** najdeme v ust. § 103 zákona č. 262/2006 Sb. Zaměstnavatelé mají povinnost zajistit toto školení všem zaměstnancům:

- při nástupu do práce;
- při změně pracovního zařazení či druhu práce;
- při zavedení nových technologií, při změně výrobních a pracovních prostředků nebo změně technologických anebo pracovních postupů;
- v případech, které mohou mít podstatný vliv na BOZP (například v důsledku pracovního úrazu, po havárii apod.).

Právními a ostatními předpisy se dle ust. § 349 zákona č. 262/2006 Sb. rozumí předpisy na ochranu života a zdraví, předpisy hygienické a protiepidemické, technické předpisy, technické dokumenty a technické normy, stavební předpisy, dopravní předpisy, předpisy o požární ochraně a předpisy o zacházení s hořlavinami, výbušninami, zbraněmi, radioaktivními látkami, chemickými látkami a chemickými směsmi a jinými látkami škodlivými zdraví, pokud upravují otázky týkající se ochrany života a zdraví.

Kromě školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP je zaměstnavatel také své zaměstnance povinen informovat například o kategorii práce či o poskytovateli pracovnělékařských služeb, případně jakým druhům očkování a jakým pracovnělékařským prohlídkám a vyšetřením souvisejícím s výkonem práce jsou všichni zaměstnanci povinni podrobit se.

Školení v oblasti BOZP by se nemělo týkat pouze strohého konstatování ustanovení právních předpisů, ale mělo by obsahovat zejména informace o rizicích, se kterými může zaměstnanec přijít na svém pracovišti do styku, o jejich vyhodnocení a o opatřeních, která zaměstnavatel zavedl v důsledku vyhodnocení těchto rizik. Mezi opatřeními, která může zaměstnavatel přijmout, je například používání osobních ochranných pracovních prostředků. Zaměstnanec v praxi musí vědět, jaká konkrétní rizika mu na jeho pracovišti hrozí (například poleptání rukou při práci s nebezpečnými chemickými látkami) a co musí dělat, aby případné riziko minimalizoval (nosit vhodné OOPP, o jejichž správném použití byl poučen). Obdržení těchto informací je v zákoně č. 262/2006 Sb. zdůrazněno zejména pro zaměstnance v pracovním poměru na dobu určitou, pro zaměstnance agentury práce dočasně přiděleným k výkonu práce k jinému zaměstnavateli či pro mladistvé zaměstnance.

Zaměstnavatelé musí také zabezpečit, aby zaměstnanci jiného zaměstnavatele vykonávající práce na jeho pracovištích obdrželi před jejich zahájením vhodné a přiměřené informace

a pokyny k zajištění BOZP a o přijatých opatřeních, zejména ke zdolávání požárů, poskytnutí první pomoci a evakuace fyzických osob v případě mimořádných událostí.

Jestliže při práci přichází v úvahu expozice rizikovým faktorům poškozujícím plod v těle matky, musí o tom zaměstnavatel informovat zaměstnankyně. Těhotné zaměstnankyně, zaměstnankyně, které kojí, a zaměstnankyně-matky do konce devátého měsíce po porodu je dále povinen seznámit s riziky a jejich možnými účinky na těhotenství, kojení nebo na jejich zdraví a učinit potřebná opatření, včetně opatření, která se týkají snížení rizika psychické a fyzické únavy a jiných druhů psychické a fyzické zátěže spojené s vykonávanou prací, a to po celou dobu, kdy je to nutné k ochraně jejich bezpečnosti nebo zdraví dítěte.

17.2 Dokumentace a forma školení

O všech informacích a pokynech daných zaměstnancům musí vést zaměstnavatel dokumentaci. Co se týče samotného **obsahu školení, jeho četnosti, způsobu ověřování znalostí** (písemně, ústně, testem, pohovorem) zaměstnanců a **vedení dokumentace** o provedeném školení – vše si **musí určit zaměstnavatel** a nelze udělat univerzální školení pro všechny, jelikož rizika nejsou na všech pracovištích stejná a stejně vyhodnocena.

Forma školení není zákonem stanovena, školení samotné může být prezentováno jak prostřednictvím školitele přítomného přímo u školených zaměstnanců, tak i prostřednictvím digitálních technologií, avšak vše musí být dostatečně průkazné a potvrzující faktickou realizaci.

17.3 Další informace ke školení v oblasti BOZP

Zákon č. 262/2006 Sb. nestanoví osobu, která by měla školení provést. V praxi se většinou jedná o vedoucí zaměstnance či interní nebo externí osoby odborně způsobilé v prevenci rizik. Vyžaduje-li to povaha rizika a jeho závažnost, musí být školení **pravidelně opakováno** a zaměstnavatelé si tuto periodu stanoví ve svých vnitřních předpisech.

Každý vedoucí zaměstnanec je povinen soustavně vyžadovat a kontrolovat dodržování ustanovení právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP u svých podřízených zaměstnanců.

Kromě obecného školení BOZP mohou být stanovena další speciální školení k problematice BOZP, a to pro výkon jednotlivých pracovních činností - odborná školení pro montáže lešení, pro práci s vyhrazenými technickými zařízeními atd. Ta doplňují kvalifikační předpoklady zaměstnance pro výkon příslušné pracovní činnosti.

Neméně důležitým prvkem v oblasti výchovy k BOZP je kromě školení i samotné zaškolení a zaučení zaměstnance v přímé souvislosti s jeho prací, tzn. s jeho pracovními stroji a nástroji, s jejich návody výrobců a s pracovními postupy.

18. Popište, které orgány vykonávají státní správu v ochraně veřejného zdraví. Jaké rozeznáváme z pohledu rizik kategorie prací? Jaké jsou povinnosti zaměstnavatele v souvislosti s kategorizací prací?

18.1 Orgány ochrany veřejného zdraví

Soustavu orgánů ochrany veřejného zdraví tvoří Ministerstvo zdravotnictví, krajské hygienické stanice a Ministerstvo obrany a Ministerstvo vnitra. Jejich působnost a pravomoci stanoví zákon č. 258/2000 Sb.

Tento zákon dále stanoví práva a povinnosti fyzických a právnických osob v oblasti ochrany a podpory veřejného zdraví, dále stanoví úkoly dalších orgánů veřejné správy v oblastech ochrany a podpory veřejného zdraví a hodnocení a snižování hluku z hlediska dlouhodobého průměrného hlukového zatížení životního prostředí a v neposlední řadě zde najdeme i sankce a přestupky na úseku ochrany zdraví při práci.

Ministerstvo zdravotnictví například:

- řídí a kontroluje výkon státní správy v ochraně a podpoře veřejného zdraví, odpovídá za tvorbu a uskutečňování národní politiky ochrany a podpory veřejného zdraví,
- řídí a kontroluje krajské hygienické stanice,
- koordinuje činnost a spolupráci s jinými státními a nestátními orgány a organizacemi, jakož i se sociálními partnery v oblastech souvisejících s výkonem státní správy na úseku ochrany a podpory veřejného zdraví,
- usměrňuje výkon státní správy v ochraně a podpoře veřejného zdraví prováděný Ministerstvem obrany a Ministerstvem vnitra,
- sestavuje celorepublikové programy ochrany a podpory veřejného zdraví včetně prevence nemocí a zdravotních rizik,
- zřizuje služební místo hlavního hygienika České republiky, který vystupuje ve věcech ochrany a podpory veřejného zdraví,
- a další.

Krajské hygienické stanice a Hygienická stanice hl. města Prahy například:

- vykonávají státní zdravotní dozor nad ochranou zdraví při práci před riziky plynoucími z fyzikálních, chemických a biologických faktorů pracovních podmínek, z nepříznivých mikroklimatických podmínek a z fyzické a duševní zátěže a nad souvisejícími pracovními podmínkami včetně vybavení pracovišť,
- rozhodují na žádost zaměstnavatele nebo z moci úřední ve věcech kategorizace prací,
- stanoví zaměstnavateli lékařské prohlídky po skončení rizikové práce vykonávané na jeho pracovišti, jde-li o takové vlivy pracovních podmínek, které se mohou nepříznivě projevit i po delší době (následné lékařské prohlídky);
- provádí ověření podmínek vzniku onemocnění pro účely posuzování nemocí z povolání,

- vykonávají státní zdravotní dozor nad plněním povinnosti zaměstnavatele zajistit pracovnělékařské služby a povinnosti poskytovatele pracovnělékařských služeb provádět pracovnělékařské prohlídky,
- a další.

18.2 Kategorizace prací

Podle míry výskytu faktorů, které mohou ovlivnit zdraví zaměstnanců, a jejich rizikovosti pro zdraví se práce zařazují do čtyř kategorií dle ust. § 37 zákona č. 258/2000 Sb. Kritéria, faktory a limity pro zařazení prací do kategorií stanoví prováděcí právní předpis, kterým je vyhláška č. 432/2003 Sb.

Do kategorie se nezařazují práce prováděné na pracovištích staveb prozatímně užívaných ke zkušebnímu provozu, který nepřekročí jeden rok. U práce spojené s expozicí několika faktorům se kategorie stanoví podle nejméně příznivě hodnoceného faktoru.

Kategorie práce jsou dle výše uvedené vyhlášky následující:

- 1. kategorie** – práce, při nichž podle současného poznání není pravděpodobný nepříznivý vliv na zdraví,
- 2. kategorie** – práce, při nichž podle současné úrovně poznání lze očekávat jejich nepříznivý vliv na zdraví jen výjimečně, zejména u vnímavých jedinců, tedy práce, při nichž nejsou překračovány hygienické limity faktorů stanovené jinými právními předpisy, a práce naplňující další kritéria pro jejich zařazení do kategorie druhé podle přílohy č. 1,
- 3. kategorie** – práce, při nichž jsou překračovány hygienické limity, a práce naplňující další kritéria pro zařazení práce do kategorie třetí podle přílohy č. 1, přičemž expozice fyzických osob, které práce vykonávají, není spolehlivě snížena technickými opatřeními pod úroveň těchto limitů, a pro zajištění ochrany zdraví osob je proto nezbytné využívat osobní ochranné pracovní prostředky, organizační a jiná ochranná opatření, a dále práce, při nichž se vyskytují opakovaně nemoci z povolání nebo statisticky významně častěji nemoci, jež lze pokládat podle současné úrovně poznání za nemoci související s prací,
- 4. kategorie** – práce, při nichž je vysoké riziko ohrožení zdraví, které nelze zcela vyloučit ani při používání dostupných a použitelných ochranných opatření.

O zařazení prací do 3. nebo 4. kategorie rozhoduje příslušný orgán ochrany veřejného zdraví (pokud není stanoveno jinak). Žádost předkládá zaměstnavatel do 30 kalendářních dnů ode dne zahájení výkonu prací.

Práce do 2. kategorie zařazuje zaměstnavatel (pokud není stanoveno jinak) do 30 kalendářních dnů ode dne zahájení jejich výkonu či změny podmínek odůvodňující zařazení práce do druhé kategorie, nebo do 10 dnů ode dne vykonatelnosti rozhodnutí orgánu ochrany veřejného zdraví.

Ostatní práce na pracovištích zaměstnavatele, které nebyly takto zařazeny, se považují za práce kategorie první.

Příslušný orgán ochrany veřejného zdraví může z moci úřední rozhodnout o zařazení práce první nebo druhé kategorie do kategorie rizikových prací.

Riziková práce = práce, při níž je nebezpečí vzniku nemoci z povolání nebo jiné nemoci související s prací. Jedná se o práce zařazené do kategorie 3. a 4. a dále práce zařazené do kategorie 2, o níž takto rozhodne příslušný orgán ochrany veřejného zdraví.

Měření a vyšetření pro účely zařazení prací do 2., 3. nebo 4. kategorie nebo změn zařazení prací do těchto kategorií, která jsou potřebná k hodnocení rizik, může zaměstnavatel provést jen prostřednictvím držitele osvědčení o akreditaci nebo držitele autorizace k příslušným měřením nebo vyšetřením, je-li pro obor měření nebo vyšetřování autorizace nebo akreditace právními předpisy upravena, pokud není sám takto kvalifikovaný.

Kategorizace prací je také důležitá ve vztahu k pracovnělékařským prohlídkám.

18.3 Další povinnosti zaměstnavatelů na úseku kategorizace prací

Ust. § 102 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb. stanoví zaměstnavatelům povinnost soustavně vyhledávat nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, zjišťovat jejich příčiny a zdroje. Na základě tohoto zjištění musí vyhledávat a hodnotit rizika a přijímat opatření k jejich odstranění a provádět taková opatření, aby v důsledku příznivějších pracovních podmínek a úrovně rozhodujících faktorů práce dosud zařazené jako rizikové mohly být zařazeny do kategorie nižší.

Zaměstnavatel, na jehož pracovištích jsou vykonávány rizikové práce, je také povinen u každého zaměstnance ode dne přidělení rizikové práce vést evidenci (o osobních údajích zaměstnance, o počtu směn odpracovaných při rizikové práci, o datech a druzích provedených lékařských preventivních prohlídek a jejich závěrech, o zvláštních očkováních souvisejících s činností na pracovišti zaměstnavatele nebo o imunitě (odolnosti) k nákaze, o naměřených hodnotách):

- po dobu 10 let od ukončení expozice, a jde-li o práce s chemickými karcinogeny nebo mutageny, s azbestem, v riziku fibrogenního prachu,
- po dobu 40 let od ukončení expozice, jde-li o práce s biologickými činiteli, které mohou vyvolat latentní onemocnění, onemocnění, která mají velmi dlouhou inkubační dobu nebo způsobují onemocnění, která se opakovaně projevují remisemi či mohou mít závažné následky.

Ust. § 103 zákona č. 262/2006 Sb. stanoví zaměstnavatelům povinnost informovat zaměstnance, do které kategorie byla jimi vykonávaná práce zařazena.

19. Uved'te, jakými základními právními předpisy se řídí orgány inspekce práce při své kontrolní činnosti a jaká jsou oprávnění a povinnosti inspektora při kontrole.

19.1 Orgány inspekce práce

Mezi orgány inspekce práce patří Státní úřad inspekce práce se sídlem v Opavě v Moravskoslezském kraji a 8 oblastních inspektorátů práce, jejichž místní působnost je znázorněna na následujícím obrázku:

Kromě kontrolní činnosti patří k základním úkolům SÚIP i OIP poradenská, konzultační a osvětová činnost. Činnost orgánů inspekce práce se řídí zákonem č. 251/2005 Sb., zákonem č. 255/2012 Sb. a zákonem č. 435/2004 Sb. Při kontrole se postupuje dle zákona č. 500/2004 Sb.

V zákoně č. 251/2005 Sb., který je pro inspekci práce zásadní, je možno nalézt působnost a příslušnost orgánů inspekce práce, práva a povinnosti inspektorů při kontrole, a především přestupky a sankce za porušení povinností fyzických a právnických osob na úseku pracovněprávních vztahů, bezpečnosti práce či bezpečného provozu vyhrazených technických

zařízení. V neposlední řadě tento zákon obsahuje i část zabývající se kontrolou a správní spoluprací při vysílání zaměstnanců v rámci nadnárodního poskytování služeb.

Další práva a povinnosti inspektora při kontrole jsou stanoveny zákonem č. 255/2012 Sb., který upravuje postup všech orgánů státní správy při kontrole. Dokladem o pověření k výkonu kontrolní činnosti jsou pro inspektory průkazy, případně písemné pověření ke kontrole u inspektorů, kteří ještě inspektorskou zkoušku nevykonali.

19.2 Oprávnění inspektora ze zákona č. 251/2005 Sb.

a) **vykonávat kontrolu** podle tohoto zákona, je-li při jejím zahájení přítomen člen statutárního orgánu kontrolované osoby, zástupce kontrolované osoby, zaměstnanec kontrolované osoby, spolupracující rodinný příslušník nebo jiná fyzická osoba, která vykonává nebo zabezpečuje činnost, která je předmětem činnosti kontrolované osoby; na místech, na kterých by mohlo dojít k bezprostřednímu ohrožení života nebo zdraví inspektora, může být kontrola vykonána jen za doprovodu fyzické osoby pověřené k tomu kontrolovanou osobou,

b) **požadovat prokázání totožnosti** fyzických osob uvedených v písmenu a) podle občanského průkazu, cestovního dokladu, popřípadě služebního průkazu státního zaměstnance,

c) v případech hodných zvláštního zřetele, popřípadě nebezpečí hrozícího z prodlení, **nařizovat provedení měření, prohlídek, zkoušek nebo revizí,**

d) **dotazovat se zaměstnanců** kontrolované osoby bez přítomnosti dalších fyzických osob, zástupce příslušného odborového orgánu nebo zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na záležitostech souvisejících s vykonávanou kontrolou,

e) **nařizovat zachování místa úrazového děje** v původním stavu až do skončení šetření o pracovním úrazu nebo po dobu nezbytnou k zadokumentování místa úrazového děje,

f) vydat **rozhodnutí o zákazu**

1. používání objektů, pracovišť, výrobních, pracovních prostředků nebo zařízení, pracovních nebo technologických postupů, látek nebo materiálů, vykonávání prací nebo činností, které bezprostředně ohrožují bezpečnost zaměstnanců nebo dalších fyzických osob zdržujících se s vědomím kontrolované osoby v jejích prostorech, a to až do doby odstranění závady, s výjimkou pevných trakčních zařízení a trakčních vozidel na drahách a ve veřejné silniční dopravě, lodí a letadel; za tím účelem mohou nařídit, aby přítomné fyzické osoby ihned opustily prostory, ve kterých je bezprostředně ohrožena jejich bezpečnost. Vyžaduje-li to nebezpečí hrozící z prodlení, lze rozhodnutí oznámit ústně; odvolání nemá odkladný účinek. Jestliže bylo rozhodnutí oznámeno ústně, musí jej inspektor uvést v dílčím protokolu.

2. práce přesčas, práce v noci, práce zaměstnankyň a mladistvých zaměstnanců, je-li vykonávána v rozporu se zvláštním právním předpisem,

g) vydat **rozhodnutí o odnětí nebo omezení oprávnění nebo osvědčení** o odborné způsobilosti k činnostem na vyhrazených technických zařízeních vydaného

podle zákona č. 251/2021 Sb., pokud jeho držitel neprovede řádně prohlídku, revizi nebo zkoušku ve stanoveném rozsahu,

h) **ukládat kontrolované osobě opatření k odstranění nedostatků** zjištěných při kontrole a určovat přiměřené lhůty k jejich odstranění; mohou rovněž navrhnout potřebná technická a jiná opatření k odstranění rizik.

V odůvodněných případech může také inspektor vyzvat kontrolovanou osobu, aby se v určené lhůtě dostavila na pracoviště úřadu nebo inspektorátu a poskytla údaje, dokumenty nebo věci související s výkonem kontroly; kontrolovaná osoba je povinna této výzvy uposlechnout, pokud neprokáže vážnou překážku, která jí brání ve splnění této povinnosti v určené lhůtě.

19.3 Oprávnění inspektora ze zákona č. 255/2012 Sb.

a) **může provádět před zahájením kontroly úkony**, jejichž účelem je opatření podkladů pro posouzení, zda zahájit kontrolu. O těchto úkonech pořídí záznam. Navazuje-li na tyto úkony kontrola, mohou sloužit skutečnosti takto získané jako podklad pro kontrolní zjištění.

b) inspektor je v souvislosti s výkonem kontroly **oprávněn vstupovat** do staveb, dopravních prostředků, na pozemky a do dalších prostor s výjimkou obydlí, jež vlastní nebo užívá kontrolovaná osoba anebo jinak přímo souvisí s výkonem a předmětem kontroly, je-li to nezbytné k výkonu kontroly. Do obydlí je inspektor oprávněn vstoupit jen tehdy, je-li obydlí užívané k podnikání nebo provozování jiné hospodářské činnosti nebo v případě, kdy se mají prostřednictvím kontroly odstranit pochybnosti o tom, zda je obydlí užívané k těmto účelům a nelze-li dosáhnout splnění účelu kontroly jinak. Vlastníci nebo uživatelé těchto prostor jsou povinni inspektorovi vstup umožnit.

c) požadovat **prokázání totožnosti** fyzické osoby, jež je přítomna na místě kontroly, jde-li o osobu, která plní úkoly kontrolované osoby, nebo osobu, která může přispět ke splnění účelu kontroly,

d) provádět kontrolní nákupy, odebírat vzorky, provádět potřebná měření, sledování, prohlídky a zkoušky,

e) požadovat **poskytnutí údajů, dokumentů a věcí** vztahujících se k předmětu kontroly nebo k činnosti kontrolované osoby (dále jen „podklady“); v odůvodněných případech může kontrolující zajišťovat originální podklady,

f) **pořizovat obrazové nebo zvukové záznamy**,

g) v míře nezbytné pro průběh kontroly **užívat technických prostředků** kontrolované osoby, a to po předchozím projednání s kontrolovanou osobou,

h) vyžadovat další **součinnost** od kontrolované osoby a povinné osoby potřebnou k výkonu kontroly.

19.4 Povinnosti inspektora ze zákona č. 251/2005 Sb.

a) **informovat příslušný odborový orgán nebo radu zaměstnanců nebo zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci** o zahájení kontroly, jestliže u kontrolované osoby působí,

b) pořídit o výsledku kontroly **dílčí protokol** (pokud vydal rozhodnutí o zákazu či rozhodnutí o odnětí nebo omezení oprávnění nebo osvědčení o odborné způsobilosti k činnostem na vyhrazených technických zařízeních), který musí být součástí protokolu.

19.5 Povinnosti inspektora ze zákona č. 255/2012 Sb.

a) **zjistit stav věci** v rozsahu nezbytném pro dosažení účelu kontroly a v závislosti na povaze kontroly doložit kontrolní zjištění potřebnými podklady,

b) **šetřit práva a oprávněné zájmy** kontrolované osoby, povinné osoby a třetí osoby,

c) předložit kontrolované osobě nebo povinné osobě **pověření ke kontrole**, a požádá-li o to kontrolovaná osoba nebo povinná osoba, též další dokument, který dokládá, že se jedná o osobu uvedenou v pověření ke kontrole,

d) vydat potvrzení o zajištěných originálních podkladech, a pominou-li důvody jejich zajištění, neprodleně je vrátit,

e) umožnit kontrolované osobě účastnit se kontrolních úkonů při výkonu kontroly na místě, nebrání-li to splnění účelu nebo provedení kontroly,

f) **vyhotovit protokol o kontrole** a doručit jeho stejnopis kontrolované osobě,

g) inspektor má povinnost **zachovávat mlčenlivost** o všech skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s kontrolou nebo s úkony předcházejícími kontrole, a nezneužívat takto získaných informací. Povinnost mlčenlivosti trvá i po skončení jejich pracovněprávního nebo jiného vztahu. Existuje tzv. zproštění mlčenlivosti, kdy inspektora může povinnosti mlčenlivosti zprostit ten, v jehož zájmu tuto povinnost inspektor má, anebo ve veřejném zájmu nadřízená osoba inspektora.

20. Uved'te, jakými nástroji působí OIP k tomu, aby při užívání staveb byly splněny požadavky bezpečnosti práce. Jakým způsobem lze z pozice inspektora omezit činnost zaměstnavatele v případě bezprostředního ohrožení zdraví zaměstnanců a jaký je předpokládaný postup.

Kontrolní činnost oblastních inspektorátů práce v oblasti BOZP při užívání staveb se řídí zákonem č. 251/2005 Sb. následovně:

- OIP vykonává kontrolu v rozsahu stanoveném v § 3 zákona č. 251/2005 Sb.,
- OIP se vyjadřuje k vybraným projektovým dokumentacím staveb určených pro užívání ve veřejném zájmu nebo jako pracoviště fyzických osob, zda splňují požadavky právních předpisů k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení,
- OIP uplatňuje při povolování staveb určených pro užívání ve veřejném zájmu nebo jako pracoviště fyzických osob požadavky právních předpisů k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení.

20.1 Kontrola projektových dokumentací

Oblastní inspektorát práce se vyjadřuje k vybraným projektovým dokumentacím staveb určených pro užívání ve veřejném zájmu nebo jako pracoviště fyzických osob, zda splňují požadavky právních předpisů k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení.

Ve smyslu uvedeného ustanovení vybírají OIP k vyjádření pouze projektové dokumentace staveb, jejich změny a změny v užívání staveb:

- a) určených pro výrobu a skladování, ve kterých bude zaměstnáno více než 20 osob,
- b) určených pro zaměstnávání osob s omezenou schopností pohybu a orientace,
- c) určených pro shromažďování více než 200 osob a dále u staveb, ve kterých se nachází prostor určený k shromažďování osob, v němž počet a hustota osob převyšují mezní normové hodnoty a je určena ke kulturním, sportovním a obdobným účelům,
- d) určených pro výrobu a skladování nebezpečných chemických látek s výjimkou skladů a výroben výbušnin,
- e) hromadné garáže – vícepodlažní,
- f) jaderných elektráren,
- g) kotlen I. a II. kategorie a dále kotlen s parními a kapalinovými kotli,
- h) čerpacích stanic LPG/CNG,
- i) bioplynových stanic.

O eventuálním rozšíření výběru dokumentací staveb k vyjádření nad tento rámec rozhoduje v individuálních případech místně příslušný OIP s ohledem na předvídatelná budoucí rizika

ohrožení života a zdraví zaměstnanců při práci, popř. možné ohrožení veřejnosti (k posouzení mohou být vybrány i výrobní a skladovací objekty pod 20 osob, obytné budovy s výtahy, obchodní jednotky v nákupních centrech, pečovatelské domy apod.).

Oprávnění pro výběr projektových dokumentací předkládaných ke stavebnímu řízení k vyjádření je věcí příslušného OIP. OIP se vyjadřují podle ust. § 5 odst. 1 písm. h) zákona č. 251/2005 Sb. pouze k dokumentacím, které jsou předkládány ke stavebnímu řízení.

K projektovým dokumentacím, které jsou předkládány k územnímu řízení, nebo k územně plánovací dokumentaci, se OIP nevyjadřuje.

20.2 Účast na řízeních k povolení užívání staveb

Oblastní inspektorát práce uplatňuje při povolování staveb určených pro užívání ve veřejném zájmu nebo jako pracoviště fyzických osob požadavky právních předpisů k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení dle ust. § 5 odst. 1 písm. i) zákona č. 251/2005 Sb. Účastní se řízení k povolení užívání staveb přednostně u staveb, které byly vybrány ke kontrole projektové dokumentace na základě seznamu vybíraných typů staveb.

Při řízení k vydání kolaudačního souhlasu uplatňuje inspektor požadavky předpisů k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení, a to zejména zda:

- byly odstraněny nedostatky zjištěné při posouzení projektové dokumentace stavby,
- byly odstraněny nedostatky zjištěné v průběhu výstavby,
- stavba je provedena podle schváleného projektu a případné změny jsou vyznačeny v původní projektové dokumentaci,
- provedení stavby odpovídá požadavkům platných právních předpisů k zajištění BOZP, případně jsou-li provedena vyhovující náhradní opatření,
- umístění a prostorové uspořádání strojů (zařízení), popř. jejich souborů, včetně dopravních a manipulačních ploch a ploch pro obsluhu a údržbu, odpovídá požadavkům právních předpisů k zajištění BOZP,
- jsou realizována opatření k zajištění BOZP, stanovená na základě zhodnocení všech předvídatelných rizik možného ohrožení zaměstnanců, popř. jiných osob,
- jsou realizována konstrukční řešení, popř. opatření umožňující bezpečnou obsluhu, údržbu nebo opravu stavby (její části) po dobu jejího užívání,
- jsou funkční ochranná, pojistná, signalizační a ovládací zařízení,
- provozní prostory, technická zařízení, rozvody médií apod. jsou opatřeny stanoveným bezpečnostním označením,
- jsou k dispozici doklady o zkouškách technických zařízení (protokoly o zkouškách, revizní zprávy),
- je vypracována předepsaná provozní dokumentace (návrhy provozních řádů, návody pro obsluhu a údržbu v českém jazyce apod.),
- jsou pro pracoviště a činnosti, při kterých se používají nebezpečné látky, vypracovány technologické nebo pracovní postupy, včetně stanovení postupů pro případ vzniku havárie,
- stavba je vybavena doklady o organizačním zajištění trvalého provozu.

V praxi se může stát, že i přes nesouhlasné stanovisko OIP dojde k vydání kolaudačnímu souhlasu. V takovém případě OIP obvykle provádí kontrolu tohoto objektu.

20.3 Omezení činnosti zaměstnavatele v případě bezprostředního ohrožení zdraví zaměstnanců

Inspektor je dle zákona č. 251/2005 Sb. **oprávněn vydat rozhodnutí o zákazu** používání objektů, pracovišť, výrobních, pracovních prostředků nebo zařízení, pracovních nebo technologických postupů, látek nebo materiálů, vykonávání prací nebo činností, které bezprostředně ohrožují bezpečnost zaměstnanců nebo dalších fyzických osob zdržujících se s vědomím kontrolované osoby v jejích prostorech, a to až do doby odstranění závady, s výjimkou pevných trakčních zařízení a trakčních vozidel na drahách a ve veřejné silniční dopravě, lodí a letadel; za tím účelem mohou nařídit, aby přítomné fyzické osoby ihned opustily prostory, ve kterých je bezprostředně ohrožena jejich bezpečnost.

Vyžaduje-li to nebezpečí hrozící z prodlení, lze rozhodnutí oznámit ústně a přitom nemá odvolání odkladný účinek. Pokud však bylo rozhodnutí oznámeno ústně, musí jej inspektor uvést v dílčím protokolu. Rozhodnutí o vydaném zákazu musí být oznámeno kontrolované osobě písemně bez zbytečného odkladu po dni oznámení ústního rozhodnutí.

S účinností nového zákona č. 250/2021 Sb. je také inspektor **oprávněn vydat rozhodnutí o odnětí nebo omezení oprávnění nebo osvědčení** o odborné způsobilosti k činnostem na vyhrazených technických zařízeních vydaného podle zákona č. 250/2021 Sb., pokud jeho držitel neprovede řádně prohlídku, revizi nebo zkoušku ve stanoveném rozsahu.

Obor státní služby 20_Bezpečnost práce

odborná literatura

Bělina, M., Drápal, L. Zákoník práce. Velké komentáře. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2015. 1613 s. (zejména § 101-108, § 276-299, § 322, § 323 ZP).

Janáková, A., Abeceda BOZP, ANAG, 2018, 519 s.

Jemelka, L., Vetešník, P., Libosvár, O. Zákon o kontrole. Komentář. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2014, 269 s.

Neugebauer, T., Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v kostce neboli o čem je současná BOZP, 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2016, 377 s.

Stádník, J., Kieler, P., Štefko, M. Zákon o inspekci práce: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR), 316 s.

Šenk, Z. Pracovní úrazy v judikatuře, 2. aktualizované vydání. Olomouc : Anag, 2013, 384 s.

Šubrt, B., Tuček, M., Pracovnělékařské služby 2017 - povinnosti zaměstnavatelů a lékařů po novelách právních předpisů, ANAG, 2017, 352 s.

Wagnerová, E., Šimíček, V., Langášek, T., Pospíšil, I. a kol. Listina základních práv svobod. Komentář. Praha : Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012. 906 s.

Bělecký, M. Bezpečnost a ochrana zdraví při zaměstnávání mladistvých. Práce a mzda, 2008, č. 4, s. 19.

Motyčková, P. Kategorizace prací od 1. 5. 2013. Bezpečnost a hygiena práce, 2013, č. 5., s. 3.

Neugebauer, T. Kapitola 1 – Odpovědnost za BOZP. Bezpečnost a hygiena práce, 2012, č. 3, s. 33.

Samková, A. Základní informace k profesním kvalifikacím a odborné způsobilosti fyzických osob v oblasti BOZP. Bezpečnost a hygiena práce, 2014, č. 3, s. 22.

Stádník, J., Kieler, P. Kontrolní činnost orgánů inspekce práce – oprávnění inspektora. Práce a Mzda, 2013, č. 8 s. 39.

Stádník, J., Kieler, P. Kontrolní činnost orgánů inspekce práce. Práce a mzda. 2014, č. 7, s. 32.

Stádník, J., Kieler, P. Orgány inspekce práce a podněty ke kontrole. Práce a mzda. 2013, č. 10, s. 45.

Stádník, J., Kieler, P. Povinnosti inspektora v rámci kontrolního procesu. Práce a Mzda, 2013, č. 9, s. 37.

Stádník, J., Kieler, P. Pracovní úrazy a jejich evidence. Bezpečnost a hygiena práce, 2013, č. 10, s. 5.

Stádník, J., Kieler, P., Rozhodnutí o zákazu dle zákona o inspekci práce, Bezpečnost a hygiena práce, 2018, č. 7-8, s. 15-19.

Zrůtský, J. Pravidla pracovních prohlídek stále vyvolávají otázky. Právní rádce, 2013, č. 8, s. 16.

Smutná, M. Lékařské prohlídky. Řízení školy, 2013, č. 9., s. 12.

Randlová, N., Kudrhalt Suchá, B. Jak nově přistupovat k pracovnělékařským službám? Právní rádce, 2013, č. 4, s. 46.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů (rizikové faktory).

Zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a některých příslušníků jiných států a o změně některých zákonů (zákon o uznávání odborné kvalifikace), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění zákona č. 183/2017 Sb.

Zákon č. 250/2021 Sb., o bezpečnosti práce v souvislosti s provozem vyhrazených technických zařízení a o změně souvisejících zákonů

Strategie: Národní politika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.
(http://www.ceskyfocalpoint.cz/?page_id=6005)

Zkušební otázky

p.č.	Obor státní služby č. 20. Bezpečnost práce
zkušební otázky	
1.	Jmenujte a popište základní strategické dokumenty pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (dále též „BOZP“) v ČR i v EU a orgány podílející se na jejich tvorbě a naplňování.
2.	Popište úlohu sociálních partnerů (zástupci zaměstnanců a zaměstnavatelů) v oblasti BOZP.
3.	Jmenujte a popište činnost kontrolních orgánů působících v ČR v oblasti bezpečnosti práce, bezpečnosti provozu technických zařízení a v oblasti ochrany zdraví při práci a jakými právními předpisy se řídí.
4.	Uveďte a popište základní povinnosti zaměstnavatelů v prevenci rizik v oblasti bezpečnosti práce a zákon, který je stanovuje. Vložte pojem prevence závažných havárií a uveďte, jaké právní předpisy se k této oblasti vztahují.
5.	Charakterizujte hlavní povinnosti zaměstnavatelů na úseku ochrany a podpory zdraví při práci, co jsou tzv. pracovnělékařské služby a jaké právní předpisy tuto oblast upravují.
6.	Uveďte povinnosti zaměstnavatelů při pracovních úrazech. Jaké povinnosti souvisí s evidencí úrazů, hlášením úrazů a zasíláním záznamu o úrazu.
7.	Jaké činnosti vykonává pověřená organizace zřízená MPSV dle zákona č. 250/2021 Sb. k plnění úkolů v oblasti bezpečnosti provozu vyhrazených technických zařízení? Co se rozumí pojmem "vyhrazené technické zařízení"?
8.	Vyjmenujte a popište základní práva a povinnosti podnikajících fyzických osob v oblasti bezpečnosti práce, ve kterých základních právních předpisech jsou zakotveny.
9.	Popište, co obsahuje Listina základních práv a svobod, zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, a zákon č. 309/2006 Sb., ve vztahu k BOZP? Uveďte základní práva.
10.	Vysvětlete pojem uznávání odborných kvalifikací a podle jakého zákona se v ČR při tomto uznávání postupuje a uveďte hlavní důvody zavedení tohoto systému a tzv. regulovaná povolání v oblasti bezpečnosti práce v ČR.
11.	Vysvětlete pojem profesní kvalifikace v souvislosti s ověřováním výsledků dalšího vzdělávání. Uveďte, co se rozumí autorizací v této oblasti a podle jakého zákona se při ní postupuje.
12.	Vysvětlete pojmy odborná způsobilost fyzických osob k zajišťování úkolů v prevenci rizik a odborná způsobilost k činnostem koordinátora BOZP na staveništi. Uveďte, podle jakého právního předpisu se postupuje při jejich ověřování, jaký je jejich význam pro oblast BOZP a co je to akreditace v této oblasti.
13.	Objasněte, co je riziko a prevence rizik na úseku BOZP podle zákoníku práce a dalších právních předpisů.
14.	Charakterizujte, co se rozumí rizikovými faktory pracovních podmínek, popište jejich členění a způsob působení na člověka.

15.	Uved'te právní předpisy, na jejichž základě je zajišťována vyšší úroveň BOZP na staveništích a základní práva a povinnosti koordinátora BOZP na staveništi a kdo jej určuje, a dále uved'te hlavní nástroj pro koordinaci opatření BOZP na staveništi.
16.	Definujte, co jsou osobní ochranné pracovní prostředky (OOPP) a popište postup zaměstnavatele při jejich přidělování. Uved'te zásady, které v souvislosti s OOPP platí.
17.	Uved'te ustanovení právního předpisu upravujícího povinnosti zaměstnavatele při zajišťování školení v oblasti BOZP, zejména obsah školení, jeho četnost a kdo může školení v oblasti BOZP provádět.
18.	Popište, které orgány vykonávají státní správu v ochraně veřejného zdraví. Jaké rozeznáváme z pohledu rizik kategorie prací? Jaké jsou povinnosti zaměstnavatele v souvislosti s kategorizací prací?
19.	Uved'te, jakými základními právními předpisy se řídí orgány inspekce práce při své kontrolní činnosti a jaká jsou oprávnění a povinnosti inspektora při kontrole.
20.	Uved'te, jakými nástroji působí oblastní inspektoráty práce k tomu, aby při užívání staveb byly splněny požadavky bezpečnosti práce. Jakým způsobem lze z pozice inspektora omezit činnost zaměstnavatele v případě bezprostředního ohrožení zdraví zaměstnanců a jaký je předpokládaný postup.